

wroclaw.pl

Walcz Sparto!

Już w niedzielę 24.09 finał PGE Ekstraligi, w którym Betard Sparta Wrocław zmierzy się z Platinum Motor Lublin.

str. 19

ISSN: 2719-7948

BEZPŁATNY BIULETYN INFORMACYJNY URZĘDU MIEJSKIEGO WROCŁAWIA

NR 36 (149), 20-26.09.2023

WYDRUKOWANO NA PAPIERZE EKOLOGICZNYM

#MamTOwWBO

- 133 projekty:
- 60 osiedlowych
- 73 ponadosiedlowe
- 31 mln zł na realizację

str. 9-12

Zmieniaj swój Wrocław

ARAW

15 października: Nie śpij, bo cię przegłosują

Znani Polacy przekonują, że udział w głosowaniu to nasz obowiązek. W Warszawie stanął budzik, który odlicza czas do wyborów. Wrocław dołącza.

str. 3

Graj w zielone w parku Tysiąclecia

Wymień elektroodpad na skrzydłokwiat albo wygraj hulajnogę elektryczną czy składany rower, a przy okazji poznaj zielone projekty miasta.

str. 4

Як виробити URBANCARD?

Придбавши картку URBANCARD, ви можете заощадити до 100 злотих на поїздках у МПК Вроцлава. Підказуємо, як її зробити.

с. 18

BĄDŹ NA BIEŻĄCO. ZAWSZE AKTUALNE INFORMACJE NA WWW.WROCLAW.PL

Szanowni Państwo,

mniej niż miesiąc dzieli nas od wyborów parlamentarnych. Już 15 października będziemy wybierali posłów i senatorów na kolejne 4 lata.

Jako samorządowiec, któremu powierzyli Państwo pełnienie funkcji Prezydenta Wrocławia, przez ostatnie 5 lat z tej właśnie perspektywy przyglądam się pracom parlamentu. Moje opinie znają Państwo dobrze. Nie o nich jednak dzisiaj piszę, a raczej zwracam się do Państwa z apelem i prośbą, abyśmy nie tylko sami poszli do wyborów tego dnia, ale też spróbowali przekonać do tego najbliższych i znajomych. Wybory to zawsze ważny

czas. Mam jednak przeczuć, że te najbliższe są ważne w sposób szczególny. Wielokrotnie, przy okazji rocznic ważnych wydarzeń w historii Polski, mówię o tym, że dziś szczęśliwie w naszym kraju nie musimy płacić za wolność i niepodległość krwią, ale także z szacunku dla tych, którzy daninę krwi, a czasami życia, ponieśli, jesteśmy zobowiązani do troski o Polskę na miarę czasów, w których żyjemy.

Jednym z tych fundamentalnych wymiarów troski jest dla mnie udział w wyborach i oddanie głosu na tych, których wizja Polski jest mi najbliższa. Do tego każdego z Państwa zachęcam, jak i do podzielenia się materiałami z tego numeru biuletynu, w których wyjaśniamy, jak zagłosować poza terenem zameldowania.

A skoro już tak wyborczo się zrobiło, to zachęcam do udziału w jeszcze jednym ważnym dla Wrocławia głosowaniu – rusza kolejna edycja Wrocławskiego Budżetu Obywatelskiego (WBO). To wiele ciekawych projektów, na wielu różnych poziomach życia Wrocławia, od osiedla po całe miasto. Zachęcam do zapoznawania się z propozycjami i – raz jeszcze – do głosowania na te najważniejsze dla Państwa.

To dzięki Państwa głosom zmieniamy wspólnie nasz Wrocław w najefektywniejszy sposób.

Jacek Sutryk
prezydent Wrocławia

POGODA

CZW. 21.09	PT. 22.09	SOB. 23.09	ND. 24.09	PN. 25.09	WT. 26.09	ŚR. 27.09
27°C	23°C	18°C	20°C	23°C	24°C	24°C

KARTKA Z KALENDARZA

• 20 września 1986 •

we Wrocławiu odbył się koncert zespołu Iron Maiden promujący album „Somewhere in Time”

• 23 września 1956 •

założono Towarzystwo Miłośników Wrocławia

• 24 września 1913 •

w Hali Stulecia po raz pierwszy zabrzmiały wówczas największe na świecie organy (obecnie znajdują się w katedrze wrocławskiej)

SKRZYNIA BĘDZIE Z NAMI CODZIENNIE

Bartek „Skrzynia” Skrzyński działał na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Sam był wózkierem (chorował na postępujący zanik mięśni). Ale nie dbał tylko o interesy osób poruszających się na wózkach, ale o wszystkich, którzy mają w życiu trudniej. Przy tym był sympatycznym, ciepłym człowiekiem, którego trudno było nie lubić. Z racji tego, że był aktywny na wielu polach, znajomych miał setki. Był miłośnikiem żużla, sportów ekstremalnych, podróżnikiem, dziennikarzem. Był autorem lokalnych i ogólnopolskich programów telewizyjnych. Teraz będzie z nami codziennie przemierzał miasto. Na ulice Wrocławia w piątek 15 września wyjechał tramwaj jego imienia o numerze 3312. Uroczystość nadania imienia poprzedziło spotkanie w Barbarze przy ul. Świdnickiej, gdzie można było zobaczyć film „Wózkers”, upamiętniający „Skrzynię”.

Nie śpij, bo cię przegłosują! 15.10 wybory

Polacy wskażą 460 nowych posłów i 100 senatorów. Samorządowcy oraz znane osobowości życia publicznego i społecznego przekonują, że udział w głosowaniu to prawo i obowiązek, korzystając z hasła wyborczego opozycji antykomunistycznej z 1989 r.

Tomaz Wysocki

– Nie śpij, bo cię przegłosują. To hasło było na ulotkach, z którymi stałem pod lokalami wyborczymi w 1989 roku. Tegoroczne wybory są równie ważne – mówi Rafał Trzaskowski, prezydent Warszawy, podczas inauguracji kampanii profrekwencyjnej. To inicjatywa Unii Metropolii Polskich skupiającej samorządowców największych polskich miast. W akcję zaangażowali się również artyści, dziennikarze, osobowości życia społecznego i kulturalnego.

W Warszawie zachęcali m.in.: Gosia Baczyńska, Małgorzata Rozenek, Andrzej Saramonowicz, Jolanta Kwaśniewska, Piotr Kędzierski. A we Wrocławiu: Karol Przywara, Sergiusz Kmiecik, Alicja Chybicka, Grzegorz Schetyń.

Zagłosuj! To ważne

Wrocławianie zdecydują o wyborze 14 posłów (okręg wyborczy nr 3) oraz dwóch senatorów (okręgi nr 7 i 8). Głos będzie można oddać w jednej z 316 obwodowych komisji wyborczych. Prawo udziału w głosowaniu ma obywatel polski, który: najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat, nie został pozbawiony praw publicznych ani nie został ubezwłasnowolniony prawomocnym orzeczeniem sądu, nie został pozbawiony praw wyborczych prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu.

We Wrocławiu mogą zagłosować osoby, które:

- są zameldowane na pobyt stały i nie zostały ujęte na własny wniosek w stałym obwodzie głosowania w innej gminie,

- złożą wniosek o dopisanie do rejestru wyborców,
- stale przebywają we Wrocławiu i złożą wniosek o dopisanie do Centralnego Rejestru Wyborców w stałym obwodzie głosowania we Wrocławiu.

Dopisz się do listy do 12.10

W głosowaniu można wziąć udział poza miejscem stałego zamieszkania. To prawo przysługuje wyborcy:

- czasowo przebywającemu poza miejscem zameldowania na pobyt stały (w tym wyborcy zameldowanemu na pobyt czasowy),
- czasowo przebywającemu poza miejscem zamieszkania (dopisanemu na własny wniosek w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania),

- nieujętemu w żadnym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców.

Aby wziąć udział w wyborach w miejscu czasowego pobytu, należy do 12.10.2023 r. złożyć wniosek o zmianę miejsca głosowania. Wniosek może zostać złożony w postaci papierowej z własnoręcznym podpisem do Urzędu Miejskiego Wrocławia (w Centrach Obsługi Mieszkańca).

Weź zaświadczenie

Wyborca, który zamierza zmienić miejsce pobytu przed dniem wyborów, może otrzymać zaświadczenie o prawie do głosowania. Z takim dokumentem można głosować

w dowolnym obwodzie. Wniosek o wydanie zaświadczenia składa się w dowolnie wybranym urządzeniu gminy do 12.10.2023 r., w postaci papierowej, a zaświadczenie odbiera za pokwitowaniem osobiście albo przez upoważnioną pisemnie osobę, w urządzeniu gminy, w którym złożono wniosek.

Należy uważać, aby nie stracić zaświadczenia o prawie do głosowania, ponieważ nie ma wtedy możliwości otrzymania kolejnego, ani wzięcia udziału w głosowaniu w obwodzie właściwym dla miejsca stałego zamieszkania. Wyborca, który złożył wniosek o zmianę miejsca głosowania lub pobrał zaświadczenie o prawie do głosowania, zostaje skreślony ze spisu wyborców, w którym był dotąd wpisany.

➤ **Wszelkie informacje na temat głosowania we Wrocławiu oraz wnioski do pobrania znajdziesz na wroc.city/VademecumWyborcy23**

Kampanię promuje zegar odliczający czas do wyborów, który stoi przed Pałacem Kultury w Warszawie

Czytelniku, wskaż Wrocławiankę Roku

Rusza plebiscyt Wrocławianka Roku 2023. Organizatorem jest Wrocławska Rada Kobiet, która poszukuje pań, których działalność daje przykład innym kobietom. Kandydatki można zgłaszać do 16.10, nominując je w 7 kategoriach: ■ działalność równościowa, ■ działalność społeczna i edukacyjna, ■ działalność proekologiczna, ■ działalność artystyczna, ■ działalność naukowo-badawcza, ■ działalność small business (mała przedsiębiorczość) i ■ kategoria specjalna: teraz młodość – siła młodości. Zgłoszenia można dokonać mejlowo: wzd@um.wroc.pl (z dopiskiem w tytule „Wrocławianka Roku”), listownie: **Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych ul. G. Zapolskiej 4, 50-032 Wrocław** (z dopiskiem na kopercie „Wrocławianka Roku”) lub osobiście: **w kancelarii UMW, ul. G. Zapolskiej 4, sala nr 4** (w kopercie z dopiskiem „Wrocławianka Roku”).

Przedsiębiorcy to siła, którą wspieramy

We wrześniu w Jelczu-Laskowicach i Siechnicach odbyły się spotkania w ramach projektu „Bez Mikro Nie Ma Makro”. Celem spotkań jest promowanie i wzmacnianie firm prowadzących działalność na terenie aglomeracji wrocławskiej. – Celem naszego przyjazdu do Jelcza-Laskowic jest prezentacja usług okołolotniskowych, niezwiązanych stricte z ruchem lotniczym, czyli oferty saloników VIP czy executive lounge, gdzie można spędzić czas w trakcie podróży. Można także skorzystać z naszej usługi fast truck, polegającej na przyspieszeniu odprawy. Dysponujemy też powierzchniami biurowymi i konferencyjnymi – mówi nam **Karol Przywara, wiceprezes Portu Lotniczego Wrocław**. W tym roku przedstawiciele Wrocławskiego Parku Technologicznego, Agencji Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej oraz Stowarzyszenia Aglomeracja Wrocławska spotkali się już z właścicielami małych firm z gmin Kobierzycę, Wisznia Mała oraz Środa Śląska.

Seniorze, pomyśl o szczepieniu na grype

Od 1 września 2023 roku obowiązują nowe zasady w zakresie refundacji szczepionek przeciw grypie. Zobaczmy, kogo dotyczy.

Mirka Kuczkowska

Najważniejsza zmiana dotyczy seniorów. Od 1 września 100 proc.

refundacji mają seniorzy po 65. r.ż. Za darmo mogą się też szczepić:

- dzieci pow. 6. m.ż. do 18. r.ż. (szczepionkami przeciw grypie inaktywowanymi podawanymi we wstrzyknięciu: Influvac Tetra, Vaxigrip Tetra; szczepionkami „żywymi” donosowymi:

Fluencz Tetra; szczepionkami przeciw HPV, 2-walentna: Cervarix.

- kobiety w ciąży (szczepionkami Influvac Tetra, Vaxigrip Tetra).

Po zmianach na 50-proc. refundację mogą liczyć dorośli w wieku 18–64 lat, ale tylko preparatem Influvac Tetra. Z 50-procentowym

dofinansowaniem szczepionki te kosztują obecnie 25–26 zł. Aby otrzymać refundację szczepionki, trzeba mieć receptę od lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej. Na receptę dla osób uprawnionych do 100-proc. refundacji lekarz powinien wpisać literę „S”, a przy 50-procentowej refundacji – odpowiednią adnotację.

Sobota z Zielonym Wrocławiem. Przyjdź z rodziną

Wymień elektroodpad na skrzydłokwiat. Wiele zabaw i warsztatów. Konkursy, w których można wygrać hulajnogę elektryczną lub rower. To wszystko podczas największego ekopikniku w mieście, tym razem pod hasłem #RazemDoCelu. Kiedy: 23 września w godz. 12-17, gdzie: przy skateparku w parku Tysiąclecia. Do zobaczenia!

Anna Aleksandrowicz

Tegoroczne hasło Zielonego Pikniku #RazemDoCelu odnosi się do Europejskiego Tygodnia Mobilności i otwarcia Trasy Autobusowo-Tramwajowej na Nowy Dwór. Jeśli zależy ci na pozbyciu się elektrorupiecia z domu, pojaw się na samym początku pikniku, a będziesz miał największą szansę wyjechania ze skrzydłokwiatem. Organizatorzy przygotowują 700 doniczek, ale z poprzednich edycji wiadomo, że schodzą jak świeże bułeczki, a będą rozdawane do wyczerpania zapasów.

Co polecają organizatorzy?

Nie sposób wliczyć wszystkich atrakcji, ale największym zainteresowaniem zawsze cieszą się: ■ warsztaty upcyklingu/recyklingu, ■ warsztaty o niemarnowaniu żywności, ■ SWAP - wymiana ubrań, ■ budowa łódek z kory i nauka wiązania węzłów, ■ joga pod chmurką, ■ robienie soku rowero-blenderem. Będzie też praktyczna nauka kiszenia warzyw i zabawa w ekoarchitekturę dla dzieci.

Koło fortuny z nagrodami

Możemy zdradzić, że główny konkurs ekopikniku będzie bazował na pytaniach z wiedzy ekologicznej, w tym z zagadnień dotyczących zrównoważonej mobilności. Do wygrania z najcenniejszych nagród są: hulajnoga elektryczna, rower składany, bon 1000 zł na zakupy do Fashion Outlet, satura-tor SODASTREAM i smartwatch.

Zielony Piknik 2021, Żabia Ścieżka. Zuzia osobiście wykonuje napis w technice sitodruku na materiałowej torbie wielorazowej

Europejski Tydzień Mobilności

Organizatorami ekopikniku są: Departament Zrównoważonego Rozwoju Urzędu Miejskiego Wrocławia, Zielony Wrocław i Wrocław.pl.

Jak trafić?

Przyjedź tramwajem linii 13 lub 23 i wysiądź na przystanku Park Tysiąclecia. Dojście do miejsca wydarzenia zajmuje mniej niż 5 min. Odbierz jedną pieczątkę za przyjazd tramwajem, zbierz kolejne cztery i weź udział w kole fortuny.

W Hali Stulecia wyszkolą młodego Maxa Berga

Rusza kolejna odsłona Dziecięcego i Młodzieżowego Studia Architektury, czyli sobotnich warsztatów w Hali Stulecia. Lubisz projektować? Masz nieograniczoną wyobraźnię i smykałkę do budowania konstrukcji z różnych materiałów? Nie boisz się wyzwań? Jeśli tak, to w Hali Stulecia koniecznie chć się poznać.

I Agata Zięba

Dziecięce i Młodzieżowe Studio Architektury to program cyklicznych warsztatów edukacyjnych poświęconych architekturze, projektowaniu i przestrzeni współczesnego miasta. To właśnie tutaj rozwijają się talenty pokroju Maksa Berga!

Warsztaty architektoniczne w Hali Stulecia przeznaczone są dla dzieci w wieku 6-10 lat i młodzieży 11-15 lat

Rozwijaj pasję

Warsztaty łączą zdobywanie wiedzy o kształtowaniu przestrzeni z niezwykłą zabawą w projektantów. W trakcie zajęć uczestnicy rozwijają twórcze myślenie, umiejętność pracy zespołowej oraz wrażliwość na zróżnicowane potrzeby mieszkańców i użytkowników przestrzeni.

Każdy cykl poświęcony jest innemu tematowi przewodniemu. Młodzi ludzie w ciekawy sposób

zdobywają wiedzę teoretyczną i samodzielnie wykonują modele i makiety architektoniczne. Zajęcia adresowane są do dzieci w wieku 6-10 lat (grupa młodsza) i młodzieży od 11 do 15 lat (grupa starsza). Spotkania odbywają się w soboty i trwają 120 minut.

– Przygotowaliśmy dla dzieci i młodzieży pakiet zajęć, które jednocześnie uczą i bawią. A gdzie lepiej rozmawiać o architekturze i powstawaniu miast, jak nie

w spektakularnym kompleksie Hali Stulecia – mówi Edyta Leszczyńska, kierowniczka zespołu ds. edukacji i turystyki Hali. – To też sposób na zapewnienie dzieciom atrakcyjnej soboty w najlepszej lokalizacji w mieście – dodaje.

Skąd się biorą style?

Tym razem na warsztatach młodzi adepci będą badać style w architekturze, przyjrzą się, dlaczego i w jaki sposób ewoluują, co ma na

nie wpływ i kto je tworzy. Sprawdzą, jak ustalić, w jakim stylu konstrukcja została zaprojektowana, dlaczego, przez kogo i z jakiego powodu. Uzbrojeni w sporą dawkę wiedzy będą sprawdzać, czy każda budowla posiada detale, które mogą być dla nich wskazówkami.

Harmonogram zajęć

Cykl startuje już w październiku i właśnie ruszyły zapisy. Można

zapisać się od razu na całość lub na wybrane spotkania. Kiedy będą odbywać się zajęcia i jakie będą tematy? Sprawdź harmonogram:

- 7.10: Porządek musi być. O architekturze antycznej
- 14.10: Łuk ostry! Kilka słów o gotyku
- 21.10: Na tapecie – średniowiecze
- 28.10: Powrót do korzeni – renesans
- 4.11: O rety! Barok i rokoko
- 18.11: Roślinny zawrót głowy – secesja
- 25.11: Dobrze zaprojektowane. Modernizm
- 2.12: Co za kosmos! Futuryzm
- 9.12: Zaprojektuj swój styl

Zapisy i koszt

Warsztaty odbywają się w soboty w godz. 11-13 dla dzieci 6-10 lat i 13.30-15.30 dla młodzieży 11-15 lat. Koszt udziału w całym cyklu 9 warsztatów to 350 zł, a 45 zł za udział w pojedynczych zajęciach.

Liczba miejsc jest ograniczona. Zapisy odbywają się przez formularz na stronie halastulecia.pl/edukacja/dsa-msa-co-za-styl. Należy wybrać grupę wiekową uczestnika, a potem cały cykl lub wybrane spotkania.

➤ Więcej na halastulecia.pl

Będą wybory do WRDPP. Co to takiego i po co działa?

W dniach 30 września – 9 października odbędą się wybory do Wrocławskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, czyli WRDPP. Czym jest i zajmuje się ta organizacja? W największym skrócie: miasto powołuje ją dobrowolnie, aby usprawnić współpracę z organizacjami pozarządowymi. We Wrocławiu działa od 2005 r.

I Maciej Wołodko

W największym skrócie Wrocławska Rada Działalności Pożytku Publicznego jest grupą o charakterze konsultacyjno-doradczym. Samorząd może, ale nie musi jej powoływać. We Wrocławiu funkcjonuje od 2005 roku. Ma na celu usprawnić współpracę miasta z organizacjami pozarządowymi.

– W radzie na 10 członków aż 6 osób reprezentuje środowisko NGO. Przewodniczy jej już od lat także osoba z NGO. Uważamy, że głos pozarządowy powinien być słyszalny – mówi Bartłomiej Świerczewski, dyrektor Departamentu Spraw Społecznych w UMW.

Jednym z zadań WRDPP jest opiniowanie uchwał Rady Miejskiej Wrocławia, które dotyczą działalności organizacji pozarządowych na terenie Wrocławia.

– Są to bardzo różne uchwały. Najważniejsze to oczywiście dokumenty, takie jak roczny program współpracy miasta z NGO. Teraz trwają również konsultacje Polityki współpracy Wrocławia z organizacjami pozarządowymi na lata 2023-2027. Są też takie uchwały, które mają tylko pośrednie znaczenie dla NGO, ale są równie ważne – mówi Mirosława Hamera z Regionalnego Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych, przewodnicząca

WRDPP w kadencji 2020-2023. To np. program przeciwdziałania uzależnieniom czy uchwała związana ze zmianą rejonizacji szkół. WRDPP nie tylko opiniuje, może również przedstawiać sugestie zmian w prawie lokalnym. W przypadku rejonizacji, wnioski brały pod uwagę nierozdzielanie rodzeństw oraz dojazdy dzieci do szkół.

Swoich kandydatów do WRDPP organizacje pozarządowe mogą zgłaszać do piątku 22 września.

➤ Więcej o wyborach do WRDPP przeczytasz na wroc.city/WRDPP2023

Uwaga mieszkańcy Leśnicy (i nie tylko)

Od 23 września (sobota) będą zmiany na liniach tramwajowych 3, 10 i 72. Zostaną skrócone do pętli na Pilczycach. Na wyłączonym z komunikacji tramwajowej odcinku Pilczyce-Leśnica-Pilczyce komunikację zastępczą zapewnią autobusy linii 710. Linia będzie kursowała z częstotliwością co 7,5 minuty.

Pasażerowie, którzy skasowali bilet jednorazowy w tramwaju linii 3, 10 lub 72, będą mogli kontynuować podróż autobusem linii 710. Powyższa zasada również będzie obowiązywała w kierunku powrotnym. Skasowany bilet będzie zachowywał ważność nie dłużej niż przez 90 minut.

Jedziesz na Huby czy Tarnogaj? Nie zapomnij zapłacić

Strefa Płatnego Parkowania pojawia się na kolejnych wrocławskich osiedlach. Teraz to Huby i Tarnogaj. Wszystko w ramach współpracy miasta i Rad Osiedla, które wnioskowały o ich budowę. Za wdrożenie strefy będzie odpowiadał Zarząd Dróg i Utrzymania Miasta, który już przygotowywał się do ogłoszenia przetargu na te zadania.

Powstanie ponad tysiąc nowych płatnych miejsc postojowych. Na osiedlach pojawi się około 80 nowych parkomatów. Mieszkańcy osiedla zyskają też kilkadziesiąt lokalizacji umożliwiających bezpieczne przejście na drugą stronę ulicy.

– Mamy już zarezerwowane środki na te zadania i kończymy przygotowywać niezbędną dokumentację. Za kilka tygodni ogłosimy przetarg na montaż oznakowania, a następnie ustawimy parkomaty. Całe zadanie chcemy zrealizować do końca tego roku, dzięki czemu poprawi się bezpieczeństwo mieszkańców i zgodnie z decyzją Rad Osiedla uporządkowana zostanie kwestia parkowania na tych osiedlach – wyjaśnia Tomasz Jankowski rzecznik prasowy ZDiUM.

Czy bilety po zmianach tras będą droższe?

Po modyfikacji kursów komunikacji miejskiej pojawiło się wiele pytań. Czy zdrożeją bilety? Co zrobić z kupionym biletom, który nie przewiduje tramwajów na Nowym Dworze? Wyjaśniamy wątpliwości.

Bartosz Chochołowski

Ze strony miasta nie ma woli, aby w związku z inwestycjami, jak tramwaj przez Popowice czy tramwaj na Nowy Dwór, podnosić ceny biletów. Na najbliższe posiedzenie Rady Miejskiej Wrocławia nie wpłynął taki wniosek, a to ona ustala ceny biletów.

Może być nawet taniej

Podwyżki nam nie grożą – to już wiemy. Ale warto wiedzieć też, że ceny mogą być niższe. Wystarczy, że płacimy podatki we Wrocławiu. Wtedy możemy skorzystać z karty Nasz Wrocław i jeździć naprawdę tanio. Za 60 czy 90 zł miesięcznie. O tańszych biletach z programem Nasz Wrocław przeczytasz na stronie www.wroclaw.pl/nasz-wroclaw.

Co z kupionymi biletami

Zagwozdkę mogą mieć osoby, które kupiły bilet długookresowy na dwie linie, bo po zmianach w komunikacji niektóre tramwaje i autobusy jeżdżą inaczej, a bilet wykupiony „po sta-

Kupiłeś bilet okresowy na określoną linię? Jeździj na nim jak dotychczas, ważne, żeby trasa się zgadzała

remu”. I to na kwartał. Z takim biletom na dwie linie można się poruszać na trasie tych linii niezależnie, jakim numerem jedziemy. Najlepszym przykładem jest Nowy Dwór. Ktoś jeździł autobusem do pracy, teraz bardziej pasuje mu tramwaj, śmiało może jechać na swoim bilecie po trasie, którą dotychczas kursował.

– Bilety nie tracą ważności. Są stosowane analogiczne zasady, jak w przypadku zmian tras związanych z remontem. Posiadając bilet na dwie linie, wciąż

będzie można się poruszać po dotychczasowej trasie bez dodatkowych opłat, choć po zmianach np. tramwajem o innym numerze – uspokaja Paulina Tyniec-Piszcz, dyrektorka Wydziału Transportu UMW.

Czyli, zasady się nie zmieniły, mimo że zmieniły się trasy tramwajów i autobusów. Masz miesięczny, kwartalny, półroczny czy roczny bilet? Jeździj na nim, jak dotychczas! Ważne jest tylko to, aby trasa się zgadzała. To, jakim numerem jedziesz, jest drugorzędne.

Mennica pomoże

Istnieje też możliwość, aby „przepisać” swój długookresowy bilet. Można się z tym zwrócić do Mennicy Polskiej (kartamiej-ska@mennica.com.pl), operatora systemu biletowego, i zmienić numer linii, jeśli wynika to ze zmiany siatki połączeń.

Podwyżki cen biletów na pewno będą. Kiedyś musi to nastąpić. Ale Urząd Miejski Wrocławia zapewnia, że nie planuje ich wprowadzać w najbliższej przyszłości.

URBANCARD dla podmiejskich gmin

Debata o wspólnym systemie URBANCARD odbyła się 18.09 w WPT

Jeden bilet, jeden system i wszystko jasne. Tak będzie dla pasażerów autobusów 9XX. Wystarczy URBANCARD. To aglorewolucja!

Bartosz Chochołowski

Wrocław od lat współpracuje z gminami ościennymi, aby uprościć system komunikacji podmiejskiej. Celów jest kilka. Ekologiczny transport zbiorowy i zmniejszenie korków. Efektem tej współpracy jest integracja systemu biletowego. Mieszkańcy tych gmin będą mogli kupić miesięczny bilet URBANCARD i przyjechać na nim do Wrocławia i tu się dowolnie przesiadać. Testy rozpoczną się jesienią.

Wielu z nas nie zdaje sobie sprawy, że teraz mieszkaniec np. Ko-

bierzyc, musi kupić bilet u kierowcy, czyli mieć przy sobie gotówkę, a gdy dojedzie do Wrocławia i chce podjechać jeszcze kilka przystanków, korzystając z MPK, musi kupić kolejny bilet.

Integracja jest po to, aby komunikacja miejska była bardziej przyjazna i coraz więcej osób porzucało samochody na rzecz autobusów. Temu tematowi była poświęcona debata „Porozmawiajmy o transporcie publicznym w naszej aglomeracji”. Wspólny system URBANCARD to etap, a nie koniec udogodnień.

We wrocławskim zoo zbudują nową lwiarnię

Rusza budowa nowej lwiarni w ZOO Wrocław. Pawilon powstanie w miejscu obecnego wybiegu dla lwów. Na początek trafi tam lwica Okavango. Potem dołączą do niej inne okazy jej gatunku – lwa angolskiego. To największa inwestycja we wrocławskim ogrodzie zoologicznym w tym roku. Zobacz jej wizualizację.

Jarek Ratajczak

Wrocławska spółka TOM-INSTAL wygrała przetarg na budowę nowego pawilonu hodowlanego dla lwów i surykatek. Inwestycja obejmie również przebudowę i remont wybiegu zewnętrznego dla tych zwierząt. Wartość inwestycji to 11,2 mln zł.

Lwy za bramą z lwem

Pawilon lwiarni stanie na terenie dzisiejszego wybiegu lwów, blisko wejścia głównego do zoo. Będzie składał się z trzech okrągłych budynków ze stożkowatymi dachami, nawiązujących architekturą i ornamentyką do afrykańskiej wioski. Projekt wizualnie ma przywołać na myśl motywy z sąsiednich pawilonów Sahary, Madagaskaru i Afrykarium. Istniejąca lwiarnia nie zostanie wyburzona, gdyż przedstawia wartość historyczną, jako część budynku dawnego kina z Wystawy Ziemi Odzyskanych.

– Lwy będą miały do dyspozycji cztery boksy na zapleczu hodowlanym i trzy boksy zewnętrzne, przedwybieg i wybieg główny o powierzchni 2270 mkw. – opowiada Marta Zając-Ossowska, dyrektor generalna wrocławskie-

W nowym pawilonie dla lwów na początku zamieszka lwica Okavango

go zoo. Nowością będzie możliwość obserwacji tego gatunku przez cały rok nie tylko na wybiegu zewnętrznym, ale także przez szyby pokazujące ekspozycję wewnętrzną. Lwy będą miały możliwość przebywania tam w razie niepogody, również zimą. W nowej lwiarni nie za-

braknie miejsca dla surykatek, które zajmą wydzieloną dla nich część inwestycji.

Obecnie we wrocławskim zoo mieszka jedna lwica, Okavango. Na czas budowy została przeniesiona na jeden z wybiegów tygrysów sumatrzańskich. Ponieważ

wrocławskie tygrysy, samica Nuri i samiec Tengah, świetnie się ze sobą dogadują i mogą dzielić wspólny wybieg, to na drugim, niezależnym, mogą ugościć kocią kuzynkę. – Po zakończeniu budowy Okavango wróci do lwiarni, ale

nie będzie jedyną mieszkanką nowego pawilonu – mówi Zając-Ossowska. – Planujemy wprowadzenie kolejnych osobników lwa angolskiego. Decyzje w tej sprawie podejmie koordynator gatunku – zaznacza.

Pół roku budowy

– Cieszymy się, że będziemy mogli wesprzeć wrocławskie zoo przy budowie nowego pawilonu. To już jest nasz kolejny kontrakt w zakresie budownictwa dla zwierząt z ogrodów zoologicznych – podkreśla Michał Gałka, prezes spółki TOM-INSTAL. Joanna Kasprzak, prezes ZOO Wrocław też nie kryje zadowolenia: – Lwom stworzymy jedno z najlepszych warunków do życia w Europie, a naszym zwiedzającym umożliwimy podglądanie tego gatunku z jeszcze bliższej odległości niż obecnie. Lew jest naszym symbolem, widniejącym w neonie nad bramą główną. Tych zwierząt nie może zabraknąć we wrocławskim zoo.

Okres realizacji inwestycji planowany jest na najbliższe 6 miesięcy.

Rośnie aquapark przy Wilanowskiej na Psim Polu

Nowy aquapark na Brochowie w zeszłym roku, nowy beachbar w centrum miasta – w tym, a na początku 2024 będzie aquapark na Psim Polu.

Redakcja

Cała inwestycja jest warta 44 mln zł. W połowie kwietnia tego roku zakopano kamień węgielny i kapsułę czasu. Dziś budowlancy z konsorcjum Mostów Łódź i spółki Magnitudo są dużo dalej. W aquaparku przy ul. Wilanowskiej trwają prace wykończeniowe. Gotowe są niecki basenowe, gdzieś tam można spotkać kafelkarzy, między nimi kręca się elektrycy. Do produkcji prądu i ciepła poza tradycyjnym zasilaniem z sieci zostaną wykorzystane panele fotowoltaiczne, pompy

ciepła. W optymalnych warunkach połowa energii potrzebnej do funkcjonowania obiektu będzie pochodziła ze źródeł odnawialnych. Kolejnym technologicznym wyzwaniem jest fakt, że wszystkie obiekty Wrocławskiego Parku Wodnego to miejsca produkcji energii. Prąd do obsługi obiektów może być wytwarzany z gazu.

Przy ul. Wilanow-

Budynek nowego basenu na Psim Polu ma już swoją bryłę. W środku trwają prace wykończeniowe

skiej pracę kończą dekarze – nakładane są warstwy izolacyjne na dachu.

Obiekt będzie miał pełną retencję wód opadowych. – 100 proc. wody, która opada na dachy aquaparków przy Wilanowskiej, Borowskiej i Polnej, jest gromadzone i wykorzystywane w obiekcie. Woda ta trafia do systemu filtrów i jest

uzdatniana. W rezultacie ma parametry takie same jak woda, która trafia do basenów. W związku z tym woda opadowa – po oczyszczeniu i uzdatnieniu – służy do zasilania basenów, jak i jako woda użytkowa w obiekcie – opisuje Paweł Rańda, wiceprezes WPW.

Obok głównego budynku aquaparku powstaje też budynek o powierzchni około 100 mkw., który ma służyć tamtejszej radzie osiedla i seniorom.

Aquapark nie chce być wyłącznie przestrzenią rekreacji i sportu, ale ułatwiać także współpracę mieszkańców i funkcjonowanie Psiego Pola i Zakrzowa. Ten dodatkowy budynek także będzie gotowy w pierwszym kwartale 2024 roku.

Elektryzujące wieści z MPK: elektronowość na linii K

3 września na ulice Wrocławia na linii K wyruszył pierwszy autobus elektryczny. To początek ery zeroemisyjnego transportu autobusowego w naszym mieście. O przyszłości transportu autobusowego z prezesem MPK Witoldem Woźnym oraz z Edwardem Filiksem, kierownikiem zajezdni autobusowej, rozmawia Bartosz Chochołowski.

Ile autobusów elektrycznych MPK kupiło, ile kosztowały, na jakich liniach będą jeździć?

Witold Woźny: Łączny koszt to około 55 mln zł. 80 proc. tej kwoty pochodzi z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Te środki zostały przeznaczone nie tylko na zakup 13 pojazdów, ale również wykonanie niezbędnej infrastruktury oraz szkolenia dla naszych pracowników. Do ładowania tych pojazdów na zajezdni autobusowej powstała bramownica, a na pętli przy ul. Kamieńskiego stacja do szybkiego ładowania.

Mamy już pierwszego „elektryka”. Kolejne autobusy będą dostarczane cyklicznie. Cała 13. będzie jeździła we flocie MPK po ulicach Wrocławia do końca jesieni. Autobusy elektryczne będą kursować m.in. przez ścisłe centrum, obsługując linię K, łączącą pętlę Kamieńskiego z pętlą Gaj. W przyszłości będą obsługiwać także inne linie.

Jaki jest zasięg wrocławskich „elektryków”? Czy ich obsługa znacząco się różni od „tradycyjnych” pojazdów?

Edward Filiks: Przy założeniu, że autobus wyjedzie z zajezdni w pełni naładowany i będzie co każde okrążenie doładowywany na pętli przy Kamieńskiego, powinien w ciągu doby spokojnie przejechać 300 kilometrów.

Oprócz tego, że ten pojazd posiada trzy osie i koła, tak naprawdę w każdym zakresie różni się od pojazdu z tradycyjnym napędem spalinowym. Przede wszystkim różni się rozwiązaniem układu napędowego. Kierowcy i technicy muszą tak naprawdę nauczyć się eksploatować te autobusy od nowa. Dodatkową nowością są udogodnienia dla osób niedowidzących i niedosłyszących: oznakowania na poręczach, pętla indukcyjna i podświetlenia ledowe wewnątrz oraz na progach wejściowych.

Są dwie frakcje. Jedna uważa, że MPK kupiło za mało autobusów elektrycznych, a druga, że ich zakup to fanaberia. Potrafi Pan podzielić te dwa obozy?

W.W.: Najważniejsze dla wrocławian jest to, że po ulicach jeździć

PYTAMY O WROCŁAW

Witold Woźny – prezes MPK we Wrocławiu, oraz Edward Filiks – kierownik zajezdni autobusowej

będzie kilkanaście niezwykle nowoczesnych, sprawdzonych, bezpiecznych i bardzo komfortowych, bezemisyjnych autobusów. Sam zakup został zrealizowany przy bardzo dużym udziale środków zewnętrznych, więc – z mojej perspektywy – stawianie pytania o sens zakupu jest bezprzedmiotowe.

Dwa lata temu w Niemczech na zajezdni doszło do olbrzymiego pożaru autobusów elektrycznych. Czy Wrocław jest przygotowany na tego typu zdarzenia?

E.F.: Różne publikacje donoszą, że w Polsce w roku 2022, kiedy to zarejestrowanych pojazdów elektrycznych było ponad 30 tys., spłonęło ich od 7 do 10. W związku z tym sytuacja, która miała miejsce w Niemczech, to był wyjątkowy zbieg nieszczęśliwych okoliczności.

Oczywiście zabezpieczyliśmy się, bo uczymy się na cudzych błędach. W kontrakcie zawarliśmy wymagania, aby pojazdy były zabezpieczone przed takimi zdarzeniami.

Najważniejsze dla wrocławian jest to, że po ulicach jeździć będzie kilkanaście niezwykle nowoczesnych, sprawdzonych, bezpiecznych i bardzo komfortowych, bezemisyjnych autobusów.

Pożar może wywołać nadmiernie wysoka temperatura występująca w bateriach trakcyjnych. Systemy, które są na wyposażeniu i autobusu, i serwisu, pomagają w przewidywaniu nadmiernego wzrostu temperatury baterii. Temperatura w procesie roz-

ładowywania i ładowania akumulatorów jest stale monitorowana, kierowca i serwis mają odczyt na bieżąco. Rzecz w tym, aby wyprzedzić moment, kiedy temperatura może stanowić jakiegokolwiek niebezpieczeństwo. Z całą mocą podkreślam, że nasze pojazdy są bardzo

bezpieczne, sprawdzone, posiadają najbardziej zaawansowane nowoczesne technologie.

Czy w takim razie przy kolejnych zakupach pozostaniemy przy nich? Prowadzicie konsultacje rynkowe, aby przygotować się do przetargu na pojazdy wodorowe. Może to one okażą się przyszłością wrocławskiej komunikacji?

W.W.: Przyszłość to rzeczywiście w dużej mierze pojazdy wodorowe. Obecnie jeszcze borykamy się z problemami dotyczącymi infrastruktury czy dostępności paliwa. Głównym czynnikiem determinującym wprowadzanie do floty autobusów ni-

skoemisyjnych czy bezemisyjnych jest oczywiście ekonomia. Jednak nie jest to kwestią mody. To po prostu kierunek zmian, którym będziemy podążać przez najbliższe lata.

Wielu mieszkańców zadaje sobie pytanie właśnie o ekonomię. Czy nie taniej byłoby kupić więcej diesli zamiast „elektryków”?

W.W.: Na nasz zakup dostaliśmy dofinansowanie, ale kolejne być może będą musiały już być sfinansowane w stu procentach przez nas. A nie ma co ukrywać, że pojazdy niskoemisyjne czy elektryczne lub wodorowe są jednak dużo droższe od pojazdów o napędzie konwencjonalnym. Dla przewoźników, takich jak MPK, jak i dla jednostek samorządu terytorialnego, decyzja o tym, aby postawić w stu procentach na tego typu tabor, musi być podyktowana możliwościami finansowymi. Jednak to, co dzieje się na świecie, powoduje, że dobrze mieć zdywersyfikowany, ale ekologiczny tabor.

Całą naszą flotę w ciągu ostatnich pięciu lat bardzo mocno odmłodziłiśmy. Mamy jedną z najmłodszych w całej Polsce. Silniki wszystkich naszych autobusów spełniają rygorystyczną normę środowiskową Euro6. Emitują nieznaczne ilości szkodliwych związków.

Szykują się chyba kolejne zakupy, upłynął bowiem okres leasingowania solarisów. Czym zostaną zastąpione?

W.W.: Jesteśmy bardzo zadowoleni z eksploatacji tych pojazdów. Cykl ich życia jest zdecydowanie dłuższy niż wstępnie zakładaliśmy. Biorąc pod uwagę różne czynniki, w tym również ekonomiczne, rozmawiamy z producentem i właścicielem tych pojazdów o możliwości przedłużenia ich użytkowania we Wrocławiu. Możemy śmiało powiedzieć, że autobusy solaris na ulicach Wrocławia bardzo dobrze się sprawdzają.

▶ Zobacz wideo na WROCŁAW TV

Wrocławski Budżet Obywatelski, 22.09–9.10.2023

Wrocławski Budżet Obywatelski – w skrócie WBO – to część budżetu Wrocławia, o którego przeznaczeniu decydują mieszkańcy. To oni zgłaszają pomysły na inwestycje i co roku decydują w głosowaniu, które z nich będą realizowane. Zobacz listę tegorocznych projektów i zdecyduj, co ma powstać w mieście.

Redakcja

Głosowanie odbędzie się w dniach 22 września – 9 października 2023 r. Pula środków do wykorzystania w tegorocznej edycji WBO to 31 mln zł.

21 mln zł zostanie przeznaczona na realizację projektów ponadosiedlowych, zaś 10 mln zł na projekty osiedlowe. Projekty osiedlowe to takie, które oddziałują tylko na jedno osiedle. Maksymalna wartość jednego to 1 mln zł. Projekt ponadosiedlowy może mieć wartość do 3 mln zł. W tej kategorii zgłaszane są zadania, z których skorzysta większa liczba osób w mieście.

Wybierz, co ma powstać

1. Głosować może każdy mieszkaniec Wrocławia (niezależnie od wieku czy zameldowania) przez stronę www.wroclaw.pl/wbo lub w punktach do głosowania papierowego w COM przy ul. G. Zapolskiej 4, pl. Nowy Targ 1–8, ul. Legnickiej 58 (CH Magnolia Park) i na pl. Kromera 44.

2. Podczas głosowania można wskazać jeden projekt osiedlowy i jeden ponadosiedlowy. Aby projekt mógł wygrać, musi zostać oddanych na niego co najmniej 100 głosów. Wybierane będą projekty, które zdobyły najwięcej głosów, do wyczerpania środków.

3. Wyniki głosowania będą podane na stronie www.wroclaw.pl/wbo oraz w Biuletynie Informacji Publicznej na www.bip.um.wroc.pl.

Listę 113 zakwalifikowanych w tym roku projektów znajdziecie na kolejnych stronach.

Kozanowska Osada Przygody. Etap 1. To projekt WBO 2020 oddany do użytku w tym roku na ul. Kolistej

Wrocław pięknie dzięki WBO

W 2020 r. jednym ze zwycięskich projektów była Kozanowska Osada Przygody. Etap 1. W dobie przemian klimatycznych oraz pogarszającej się jakości powietrza liderzy projektu postanowili edukować społeczeństwo i stworzyć „zieloną wyspę”. I tak w 2023 r. na terenie

SP nr 33 przy ul. Kolistej powstało miejsce, gdzie najmłodszy mogą zobaczyć i dotknąć okazy skał, które spotykane są na Dolnym Śląsku, nauczyć się korzystać ze stacji meteo czy zajrzeć w głąb ziemi.

Nowe miejsce powstało w sąsiedztwie boiska szkolnego. Jest zielone i wyposażone w

małą architekturę. Powstała tam również ścieżka dydaktyczna z ekspozycją skał z Dolnego Śląska. Jest też m.in. piezometr (otwór, przez który można badać poziom wód gruntowych) oraz profesjonalna stacja meteo.

➤ **Zobacz, jak to wygląda na wroc.city/OsadaPrzygody**

OSIEDLOWE

Biskupin-Sępolno-Dąbie-Bartoszewice

157 Oświetlenie alejki pieszo-rowerowej wzdłuż ul. Dembowskiego przy XI LO
800 000 zł

W ramach projektu zostanie wykonane oświetlenie alejki pieszo-rowerowej wzdłuż ul. Dembowskiego przy XI Liceum Ogólnokształcącym na osiedlu Biskupin-Sępolno-Dąbie-Bartoszewice.

187 Park Doświadczeń na Wielkiej Wyspie
1 000 000 zł

Projekt dotyczy instalacji urządzeń edukacyjnych na terenie Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 22 przy ul. Dembowskiego 37 na osiedlu Biskupin.

302 Zieleń w ciągu komunikacyjnym pomiędzy ul. Spółdzielczą a Piramowiczą
800 000 zł

Nasadenia i uporządkowanie zieleni pomiędzy ul. Spółdzielczą a Piramowiczą.

Borek

96 Cykl rzeźb/installacji miejskich – Borek
1 000 000 zł

Celem projektu jest instalacja rzeźby miejskiej na skwerze przy ul. Jastrzębiej/ul. Racławickiej na osiedlu Borek.

Gaj

35 Przebudowa ulicy Wambierzyckiej od strony Świeradowskiej
200 000 zł

Dodatkowe nasadenia, ławki i kosze na śmieci na ul. Wambierzyckiej, realizacja po zaplanowanym remoncie nawierzchni ulicy ze środków spoza WBO.

87 Bezpiecznie i jasno przez park Skowroni-montaż oświetlenia
250 000 zł

Instalacja oświetlenia alejki w parku Skowronim między ul. Działkową a Ogrodami Działkowymi „Bajki”.

290 Poprawa bezpieczeństwa

pieszych i estetyki na skrzyżowaniu ulic Orzechowej z Jabłeczną i Brzoskwiniową we Wrocławiu
1 000 000 zł

Remont chodników i rekultywacja terenu przy skrzyżowaniu ul. Orzechowej i Jabłecznej.

303 Szybki i wygodny dostęp do przystanków komunikacji miejskiej i strefowej przy ulicy Świeradowskiej we Wrocławiu
400 000 zł

Budowa chodnika w pobliżu skrzyżowania ul. Świeradowskiej i Orzechowej oraz zabezpieczenia chodnika przed parkowaniem na ul. Orzechowej na południe od skrzyżowania z Jabłeczną.

316 Korekta przebiegu i stanu ciągu komunikacyjnego południowy-zachód – północny-wschód w parku Słonecznym
1 000 000 zł

Rewitalizacja ciągów pieszych w parku Słonecznym na Gaju.

Gajowice

154 Krucza – zielone podwórka Gajowic
1 000 000 zł

Celem projektu jest rewitalizacja podwórek zlokalizowanych między ulicami Kruczą, Mielecką, Połaniecką oraz Górką Pafawag poprzez m.in. nasadenia drzew, krzewów i bylin oraz budowę alejek.

Gądów-Popowice Płd.

288 Park Leonarda da Vinci – Etap 5+ oraz uzupełnienie innych projektów na Gądowie Małym
1 000 000 zł

Doposażenie parku Leonarda da Vinci na Gądowie w obiekty małej architektury (m.in. ławki, kosze), budowa alejek i ciągów pieszo-rowerowych.

Grabiszyn-Grabiszynek

138 Postawienie czterech ławek na skwerze zielonym na pętli przy ul. Blacharskiej
60 000 zł

Projekt zakłada montaż dwóch

ławek oraz wymianę koszy na śmieci na skwerze przy ul. Blacharskiej.

139 Zamontowanie czterech lamp parkowych od pomnika wspólnej pamięci do alei Romera
600 000 zł

Projekt zakłada montaż latarni parkowych od pomnika wspólnej pamięci do alei Romera na osiedlu Grabiszyn-Grabiszynek w parku Grabiszynskim.

140 Park kieszonkowy koło budynku przy alei Hallera 149
350 000 zł

Celem projektu jest stworzenie parku kieszonkowego przy budynku przy al. Hallera 149. Projekt zakłada montaż ławek oraz koszy na śmieci.

145 Naprawa nawierzchni na ulicy Inżynierskiej i odnowienie przejść dla pieszych
1 000 000 zł

Celem projektu jest naprawa uszkodzonych fragmentów ulicy Inżynierskiej, szczególnie w jej wschodniej części – od wiaduktu

kolejowego (przejścia w ul. Kru-
czą) do ronda im. Jerzego Woź-
niaka. Zostanie także naprawio-
na nawierzchnia dwóch przejść
dla pieszych: przy skrzyżowaniu
z ul. Bzową i przy skrzyżowaniu
z ul. Pierwiosnkową.

176 Rewitalizacja terenów zielonych wzdłuż ul. Fiołkowej i Nasturcjowej

1 000 000 zł

Projekt zakłada rewitalizację terenów zielonych wzdłuż ul. Fiołkowej i Nasturcjowej poprzez m.in. pielęgnację istniejącego drzewostanu, nasadzenie drzew i krzewów oraz montaż budek dla jerzyków.

181 WYNIESIONE PRZEJŚCIA PRZY PARKU GRABISZYŃSKIM ORAZ PROGI SPOWALNIAJĄCE NA ULICY ODKRYWCÓW

1 000 000 zł

Projekt zakłada budowę wyniesionego przejścia dla pieszych na ul. Ojca Beyzyma (przy parku) i na ul. Odkrywców (przy parku) oraz budowa progów spowalniających na ul. Odkrywców.

Huby

22 HUBOSFERA - plac zabaw przy Ślicznej - Wokół wielkiego dębu

1 000 000 zł

Uzupełnienie istniejącego placu zabaw przy ul. Ślicznej w centralnej części Krzyków - letnia górka zjazdowa, polana rekreacyjna, oświetlenie terenu.

131 Plac Goethego-Serce Hub - Etap 1

1 000 000 zł

Projekt zakłada rewitalizację skweru między ul. Gajową, Przestrzenną oraz Tomaszewską, w tym rozbudowę placu zabaw, oświetlenie terenu, remont ścieżek, dostawę i montaż elementów małej architektury oraz nasadzenia zieleni.

Jagodno

260 Zielony skwer im. E. Kajdasza na Jagodnie - Etap 2

1 000 000 zł

Realizacja drugiego etapu zielonego skweru przy krzyżowaniu ul. Buforowej z ul. Kajdasza, m.in. budowa alejek, nasadzenia zieleni i obiekty małej architektury.

Jerzmanowo-Jarnołów-Strachowice-Osiniec

236 Skwer Anny Jasińskiej - zasłużonej wrocławianki

250 000 zł

Projekt obejmuje realizację nasadzeń zieleni przy skwerze Anny Jasińskiej na Jerzmanowie.

Karłowice-Różanka

71 Zielone i bezpieczne KARŁOWICE-RÓŻANKA.

Projekt MAŁY - Etap 1

1 000 000 zł

Remont ogrodzenia i zabezpieczenie dębu przy al. Kasprowicza 27-29, doświetlenie przejścia dla pieszych przy ul. Kamińskiego na wysokości szpitala, uporządkowanie terenu zielonego przy CAL przy ul. Bałtyckiej 8.

Klecina

34 Park Migdałowy - wykonanie ścieżki w parku

1 000 000 zł

Ścieżka o nawierzchni mineralnej łącząca ul. Cukrozetkę z parkiem w stronę ul. Migdałowej na Klecinie, razem z elementami małej architektury: ławkami i koszami na śmieci.

Kleczków

223 Pieskie Promenady

10 000 zł

Instalacja koszy na śmieci przy ulicy Rychtalskiej na odcinku od ulicy Browarnej do numeru 13 (działki nr 1/7, 1/13, AM-2 obręb Kleczków).

Kowale

228 Centrum Sportu i Rekreacji na świeżym powietrzu #Park „Aktywne Kowale”

1 000 000 zł

Realizacja ciągów komunikacyjnych, ławek, stojaków rowerowych, stołów do tenisa stołowego oraz oświetlenia na fragmencie działki nr 17/42, AM-5, obręb Kowale, zlokalizowanej pomiędzy ulicami Szczygła a Mokrą.

Krzyki-Partynice

77 „TOALETA, NIE KRZAKI” - montaż automatycznej toalety publicznej przy ścieżce pieszo-biegowej na Wrocławskim Torze Wyścigów Konnych - Partynice

1 000 000 zł

Instalację automatycznej toalety publicznej przy ścieżce pieszo-biegowej na wrocławskich Partynicach.

94 14 LATARNI od ronda o. Pio - oświetlenie chodnika od ronda o. Pio do południowej granicy Wrocławia

800 000 zł

Celem projektu jest budowa oświetlenia wzdłuż ul. Ołtaszyńskiej na odcinku od ronda św. Ojca Pio do granicy miasta.

125 Drugi plac zabaw w parku Klecińskim

1 000 000 zł

Celem projektu jest rozbudowa istniejącego placu zabaw w parku Klecińskim.

Księże

155 Bezpiecznie i wygodnie na Księżu

1 000 000 zł

Projekt zakłada inwestycje drogowe (budowę chodników wraz z doświetleniem, progów zwalniających), postawienie wiaty przystankowej oraz zakup aparatów AED na Księżu.

Kuźniki

45 Nowy Las Kuźnicki

600 000 zł

Nasadzenie drzew na terenie obecnego nieużytku pomiędzy osiedlem domków Zatoka Pucka a wałami nad rzeką Ślężą.

46 Z historią przez osiedle - Kuźniki

250 000 zł

Stworzenie ścieżki historyczno-edukacyjnej o osiedlu, w postaci tablic ukazujących historię osady, a później osiedla Kuźniki.

63 Zazieleniam wyobraźnię - ekologiczny miniskwer na Kuźnikach

500 000 zł

Stworzenie miniskweru, który obejmie łąkę kwietną, karmniki dla ptaków, tablice edukacyjne i hotele dla owadów przy ul. Puckiej/Sarbinowskiej.

Leśnica

273 Stabłowicka Wyspa Rodos - kwiecisty skwer

1 000 000 zł

Stworzenie zielonego skweru (utwardzenie ścieżki, kosze na śmieci oraz nasadzenia drzew) na działce nr 35/3, AM-19, obręb Stabłowice, który w przyszłości byłby częścią zielonego korytarza spacerowego łączącego las przy ul. Kosmonautów z Ekoparkiem i dalej z wałami nad Bystrzycą.

292 Zielone Płuca dla Złotnik i Nowych Żernik, czyli park Motyli przy ulicy Dębickiej oraz park Scharouna

1 000 000 zł

Nasadzenia zieleni oraz instalacja obiektów małej architektury na Złotnikach (park Motyli) oraz Nowych Żernikach (skwer Scharouna).

Maślice

106 Spaceruj, biegaj i baw się - ścieżki w parku Maślickim - Etap 3

1 000 000 zł

Projekt dotyczy dalszego zagospodarowania terenu parku Maślickiego. Planowane jest wykonanie ciągów pieszych, postawienie ławek oraz koszy na śmieci.

Muchobór Mały

97 Rowerowa Mińska (Zagony - Stanisławowska), brakujący fragment wg istniejącego projektu

1 000 000 zł

Projekt zakłada budowę drogi dla rowerów wzdłuż ulicy Mińskiej od ul. Zagony do ul. Stanisławowskiej/ronda Mirosławy Chamcówny na Muchoborze Wielkim.

225 Muchoborskie Centrum Sportu Trawowa - Etap 3

1 000 000 zł

Remont i rozbudowa urządzeń sportowych w Muchoborskim Centrum Sportu przy ul. Trawowej - m.in. wymiana nawierzchni boiska do koszykówki, budowę urządzeń street workout oraz elementów siłowni zewnętrznej.

257 Szkocka 64 - odtworzenie pergoli przed budynkiem szkoły

1 000 000 zł

Odtworzenie pergoli przed budynkiem Zespołu Szkół nr 3 przy ul. Szkockiej 64 na osiedlu Muchobór Mały.

Ołbin

55 Rewitalizacja mozaiki na elewacji budynku przy ul. Ustronie 11/róg Rychtalskiej we Wrocławiu

500 000 zł

Remont zabytkowej mozaiki na elewacji budynku przy ul. Ustronie 11/róg Rychtalskiej na Ołbinie, wraz z odnowieniem elewacji ściany szczytowej.

136 Wesoła Trójeczka - plac zabaw

1 000 000 zł

Projekt zakłada modernizację oraz rozbudowę obecnego placu zabaw położonego przy Przedzszkolu nr 3 przy ul. Jedności Narodowej wraz z wykonaniem utwardzonych dojazdów oraz montażem ławek i koszy na śmieci.

163 Park E. Stein i S. Tołpy - przestrzeń rekreacji, wypoczynku i zabawy - nasadzenia zieleni, rewitalizacja ścieżek, place zabaw, meble miejskie

1 000 000 zł

Projekt zakłada rewitalizację terenów parkowych na osiedlu Ołbin. W parku E. Stein zostaną usankcjonowane przeدهpty, wykonane nasadzenia zieleni, zrewitalizowany i rozbudowany plac zabaw. W parku Tołpy zostanie rozbudowany plac za-

baw oraz zamontowane meble miejskie.

308 Budowa abstrakcyjnej rzeźby Skaczącej Gwiazdy na jej skwerze

500 000 zł

Budowa abstrakcyjnej rzeźby Skaczącej Gwiazdy na skwerze Skaczącej Gwiazdy na osiedlu Ołbin.

Oporów

33 Park Raclawicki nad Ślężą

1 000 000 zł

Park nad Ślężą, wzdłuż wałów, pomiędzy mostem Raclawickim a Jazem Oporowskim: oczyszczenie terenu, nasadzenia drzew i krzewów, budki łęgowe, domki dla owadów, tabliczki informacyjne.

153 Mamucia dzika kuchnia - Etap 3 parku Mamuta

600 000 zł

Projekt zakłada organizację warsztatów przyrodniczo-badawczych, oczyszczenie terenu, nasadzenie drzew i krzewów oraz zamontowanie budki łęgowej i domków dla owadów zapylających w parku Mamuta.

Pilczyce-Kozanów-Popowice Płn.

83 Restauracja zabytkowych bram Zajezdni Popowice

1 000 000 zł

Projekt obejmuje remont bram wjazdowych w zabytkowych halach Zajezdni Popowice przy ul. Legnickiej.

235 Bez błota na Pilczycach

1 000 000 zł

Budowa ścieżek w miejscu przeddeptów na skwerze pomiędzy ul. Koszykarską i ul. Górniczą oraz utwardzenie placu przy ul. Rękodzielniczej przy skrzyżowaniu z ul. Papierniczą.

Plac Grunwaldzki

200 Zielony Plac Grunwaldzki

1 000 000 zł

Remont skrzyżowania ul. Grunwaldzkiej, Benedyktyńskiej, Górnickiego oraz Ładnej i Miłej, m.in. naprawa chodników, wyniesienia przejść dla pieszych, nasadzenia zieleni, mała architektura.

Pracze Odrzańskie

242 Rowerowy Park Umiejętności - Pracze Odrzańskie

1 000 000 zł

Budowa Rowerowego Parku Umiejętności przy końcu ulicy Karpnickiej - plac manewrowy, pump track, single track, wiaty oraz oświetlenie.

Psie Pole-Zawidawie**147 Kuźnia Talentów Sportowych – Etap 1**

1 000 000 zł

Projekt zakłada budowę boiska do piłki nożnej i unihokeja oraz placu manewrowego do nauki zasad ruchu drogowego na terenie Szkoły Podstawowej nr 10 położonej przy ul. Inflanckiej na Psim Polu-Zawidawiu.

310 Parking przy stadionie Zakrzów i elektroniczne tablice na przystanku Psie Pole

1 000 000 zł

Budowa parkingu oraz nasadzenie drzew i krzewów przy ul. Niepodległości.

Sołtysowice**13 SOŁTYSOWICE – sportowa ścieżka zdrowia na terenie Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 4 – Etap 1**

1 000 000 zł

Miękka, bezpieczna nawierzchnia, minimum jedno duże urządzenie (drabinki, poręcze, obręcze, drążki gimnastyczne), kilka urządzeń sportowych jednofunkcyjnych oraz mała architektura.

Stare Miasto**141 Modernizacja pomnika ku czci poległych na placu Tienanmen w Pekinie posadowionego na pl. Dominikańskim**

75 000 zł

Projekt zakłada odnowienie pomnika ku czci poległych na placu Tienanmen w Pekinie posadowionego na pl. Dominikańskim.

Strachocin-Swojczyce-Wojnów**224 Park rekreacyjny Mikołowska – Etap 2 – Strachocin Swojczyce****Wojnów, Olimpia Port, Zielone Osiedla Wrocławia**

1 000 000 zł

Doposażenie parku Rekreacyjnego przy ulicy Mikołowskiej – budowa boiska wielofunkcyjnego i Zakątku Seniora.

Szczepin**59 Oświetlenie i modernizacja parku Aleksandry Natalli-Świat (przy stacji Wrocław-Mikołajów)**

1 000 000 zł

Oświetlenie głównej ścieżki łączącej ul. Bolesławiecką z ul. Legnicką, naprawa nawierzchni ścieżki, remont schodów i podjazdu prowadzących do parku od ul. Legnickiej.

Tarnogaj**86 Zielony Tarnogaj 2.0 – #KolejnaZieleń – Mały**

1 000 000 zł

Nasadzenia drzew, krzewów i łąki kwietnej w 10 różnych lokalizacjach na terenie osiedla Tarnogaj.

Wojszyce**23 ROWEROWY WROCLAW – Droga rowerowa, ul. Grota-Roweckiego – Etap 1 – WOJSZYCE i OLTASZYN łączą siły**

1 000 000 zł

I etap drogi rowerowej przy ul. Grota-Roweckiego: przejście dla pieszych z rezerwą pod przejazd rowerowy na wys. ul. Gerberowej, droga rowerowa od ul. Gerberowej w stronę południową.

156 SKATEPARK dla WOJSZYC wraz z ciągami pieszymi i rowerowymi

1 000 000 zł

Projekt zakłada budowę chodnika wraz z oświetleniem pomiędzy ul. Grota-Roweckiego

i ul. Oboźną, a w miarę dostępnych środków także pomiędzy ul. Oboźną i Iłkowiecówny na Wojszycach.

Zacisze-Zalesie-Szczytniki**311 Progi zwalniające na ul. Kochanowskiego**

100 000 zł

Budowa 4 progów wyspowych przed dwoma przejściami dla pieszych przy ulicy Kochanowskiego nr 17 i 22 (po jednym progu na każdym pasie ruchu).

Żerniki**42 Żernicki Park Sportu i Rekreacji – Etap 2023**

1 000 000 zł

Aktualizacja koncepcji oraz realizacja dodatkowych elementów Żernickiego Parku Sportu i Rekreacji na osiedlu Żerniki – oczyszczenie terenu i ścieżki spacerowe wokół stawu.

PONADOSIEDLOWE**2 ZIELONO MI I BEZPIECZNIE – Etap 5. Parki, tereny zielone i drogi. LIPA PIOTROWSKA, WIDAWA, SOŁTYSOWICE, POLANOWICE – POŚWIĘTNE – LIGOTA**

3 000 000 zł

Budowa psiego wybiegu na Polanowicach przy AOW, rozbudowa placu zabaw, minisilowni i inne inwestycje rekreacyjne na terenie Klina Żmigrodzkiego, mural przy Welodromie. Remont sceny na Stadionie Sołtysowice, łąka kwietna i nasadzenia na terenie zielonym między ul. Przejazdową i Kanonierską. Rampa skateboardowa, oświetlenie boiska i inne inwestycje na terenie sportowym na Widawie.

6 Rowerowy Wrocław 2023

2 000 000 zł

Budowa brakujących połączeń między drogami rowerowymi na skrzyżowaniach Powstańców Śląskich/Raławicka oraz Trzebnicka/Zakładowa.

7 ZIELONO MI NA POŁNOCY WROCLAWIA

1 000 000 zł

Zagospodarowanie terenu zielonego przy ul. Księgarskiej 24 oraz zabezpieczenie drzew przed parkowaniem na ul. Tymiankowej od Cynamonowej w stronę Kminkowej.

8 ZIELONA SIEĆ ROWEROWO-PIESZA WROCLAWIA

3 000 000 zł

Oświetlenie drogi przy przedszkolu na ul. Radkowskiej na Gaju, remont nawierzchni ul. Pawiej (od nr. 47 do ul. Parafialnej), utwardzenie dojścia do

placu zabaw między ul. Zawalną/Zawiszy Czarnego oraz parku Wojszycy na Wojszycach, drogi rowerowej przy aquaparku, warsztaty przyrodniczo-badawcze.

10 Remont ul. Słowiańskiej – Etap 1

3 000 000 zł

Przeprowadzenie konsultacji społecznych, opracowanie dokumentacji na całość remontu ul. Słowiańskiej oraz remont chodnika po stronie południowej od ul. Słowiańskiej 1 do Rooseveltta 30.

11 Parki i skwery: Borek-Huby-Powstańców Śląskich – koalicja osiedli

2 200 000 zł

Realizacja placu zabaw park Przygody dla dzieci starszych w parku Andersa oraz parku kieszonkowego przy ul. Stysia.

24 Place zabaw i odpoczynku dla całych rodzin na terenie miasta Wrocław

3 000 000 zł

Rozbudowa placu zabaw w parku Wschodnim, remont i ewentualna rozbudowa placu zabaw w parku Swojczyckim, budowa placu zabaw w parku Słonecznym na Gaju.

38 Osiem długich i mocnych ławek

200 000 zł

Instalacja ławek przy chodnikach na czterech terenach zielonych na placu Kościuszki.

39 Młodzi gniewni na macie

12 660 zł

Zajęcia jogi i medytacji dla osób młodych i wykluczonych. Medytacja rozwijająca koncentrację i uważność oparta na metodzie Zen Soto oraz praktyka Hatha Jogi.

47 Morskie Oko bezpieczne dla WSZYSTKICH!

2 500 000 zł

Budowa chodnika, progów zwalniających, przejść dla pławów oraz nasadzenia zieleni przy ul. Chopina na osiedlu Zacisze-Zalesie-Szczytniki.

51 Zielony Rynek we Wrocławiu

3 000 000 zł

Projekt nasadzenia drzew oraz niskiej zieleni towarzyszącej drzewom na wrocławskim Rynku.

61 Całoroczne fortepiany

2 000 000 zł

Montaż dwóch ulicznych fortepianów odpornych na czynniki atmosferyczne na placu Wolności i w parku Południowym.

70 Zielone i bezpieczne. KARŁOWICE-RÓŻANKA i OSOBOWICE-RĘDZIN. Projekt duży – Etap 1

3 000 000 zł

Nowe nasadzenia, remonty terenów zielonych, wykonanie i oświetlenie alejek w parkach oraz doświetlenie przejść dla pieszych w 10 lokalizacjach na terenie osiedli Karłowice-Różanka i Osobowice-Rędzin.

73 Naprawa drogi gruntowej za wałem przeciwpowodziowym na**Kozanowie, ul. Nadrzeczna**

3 000 000 zł

Remont nawierzchni szutrowej razem z odwodnieniem i oświetleniem: ul. Nadrzeczna na Kozanowie, prowadząca do Ogrodów Działkowych „Pod Lasem”.

78 Wrocław Czyta. Książkomaty

3 000 000 zł

Montaż 12 książkomatów na terenie Wrocławia. To urządzenia wyglądające jak paczkomaty, umożliwiają wypożyczenie i zwrot książek z Miejskiej Biblioteki Publicznej przez całą dobę, 7 dni w tygodniu.

80 Rowerowa ulica Bajana 2023

3 000 000 zł

Wykonanie ścieżki rowerowej w ciągu ul. Bajana pomiędzy ul. Lotniczą a ul. Bystrzycką, likwidacja barier architektonicznych i nasadzenia zieleni.

82 Przystanki wiedeńskie na Świdnickiej

3 000 000 zł

Wyniesienie przystanków komunikacji miejskiej na ulicy Świdnickiej, w pierwszej kolejności przystanek Renoma, a jeżeli zostaną wolne środki, to również Arkady Capitol.

84 Wyremontujemy przyczepę do autobusu-ogórka

250 000 zł

Kompleksowy remont obejmujący podwozie, nadwozie, wnętrze i wszystkie podzespoły zabytkowej przyczepy P-01 do autobusu-ogórka.

88 Po zielonych torowiskach mkną tramwaje. Zazielenianie torowisk

3 000 000 zł

Zazielenienie torowisk tramwajowych przez nasadzenie w pasie torowiska rozchodników. Ulice Świeradowska, Grabiszyńska, Lotnicza, Sienkiewicza.

89 Ekspresowo autobusem po Strzegomskiej-szybki korytarz dla autobusów

3 000 000 zł

Buspas autobusowy w pasie zieleni między jezdniami ulicy Strzegomskiej od skrzyżowania z ul. Rogowską a mostem na rzece Ślęzie.

90 Parko-Ogród ŚW. JANA PAWŁA II – Upamiętnijmy Największego, Najsławniejszego oraz Najukochańszego Polaka, jak i Papieża, tak bliskiego Naszym Sercom! – Etap 1

3 000 000 zł

Wykonanie ekspertyzy sanitarnej gruntu i w wypadku jej pozytywnego wyniku zagospodarowanie rekreacyjne zielonego Wzgórza Gajowego przy ul. Bardzkiej.

95 Rowerowy park Szczytnicki – remont ścieżki w stronę Stadionu Olimpijskiego – Etap 1

3 000 000 zł

Projekt zakłada wyremontowanie ścieżki asfaltowej w parku Szczytnickim przebiegającej wzdłuż ul. Różyckiego na odcinku od przystanku Kochanowskiego do Stadionu Olimpijskiego.

**108 Ulica Saperów
Rewitalizacja**

3 000 000 zł

Celem projektu jest wykonanie remontu i budowy chodników, instalacji małej architektury oraz wymiany oświetlenia na ul. Saperów.

**112 Profesjonalne,
zewnętrzne atlasy treningowe
w całym Wrocławiu**

1 500 000 zł

Projekt ma na celu zainstalowanie siłowni zewnętrznych w różnych częściach Wrocławia. Jego realizacja przewidziana jest w parku Andersa, przy stawie Maślickim oraz na Gajowicach.

**113 Zieleń to życie,
ruch to zdrowie 2023**

3 000 000 zł

Projekt planowany jest do realizacji na trzech osiedlach:

1. Ołbin - wykonanie nasadzeń zieleni, małej architektury, oświetlenia w podwórku Lompy/Damrota/Jaracza/Daszynskiego oraz Kluczborskiej/Jedności Narodowej

2. Maślice - budowa ciągu pieszego, kładki nad rowem melioracyjnym oraz realizacji projektu oczyszczenia stawów i rowów melioracyjnych.

3. Zakrzów - kontynuacja prac związanych z budową obiektu w zakresie budowy trybuny, przyłącza do nawadniania boiska treningowego do basebalu, budowy masztów flagowych oraz wymiany elementów piłkochwyty oraz montażu elementów absorbujących uderzenia piłek.

**121 Wrocławskie
słupki mocy - uliczne
ładowarki USB/indukcyjne
dla smartphone'ów
na przystankach
komunikacji miejskiej**

750 000 zł

Celem projektu jest instalacja darmowych stacji ładowania telefonów komórkowych na przystankach MPK.

**124 Oświetlone i bezpieczne
Stabłowice - Etap 1 -
poprawa bezpieczeństwa
ruchu pieszych**

1 000 000 zł

Projekt ma na celu doświetlenie przejść dla pieszych w ciągu ul. Stabłowickiej oraz budowy oświetlenia od ul. Stabłowickiej 109 wzdłuż przedszkola do osiedla Idylla.

**129 Zdroje z wodą pitną
na wrocławskich wałach**

300 000 zł

Projekt zakłada wybudowanie źródeł z wodą pitną na ul. Żmigrodzkiej/Na Polance, na mostach Jagiellońskich/Na

Końcu, na Grobli Szczytnicko-Bartoszewickiej/Biegasa, na Grobli Szczytnicko-Bartoszewickiej/Pasteura oraz na Wybrzeżu Wyspiańskiego/most Grunwaldzki w pobliżu istniejących przyłączy wodociągowych.

**134 Zielony Tarnogaj 2.0
- #KolejnaZieleń - Duży**

3 000 000 zł

Celem projektu jest nasadzenie nowych drzew i krzewów na osiedlu Tarnogaj.

**142 Wybudowanie chodnika
na ul. Bierutowskiej od nr.
69 do granicy Wrocławia**

3 000 000 zł

Celem projektu jest wybudowanie chodnika między ul. Bierutowską 65 a 75 na Psim Polu-Zawidawiu.

**148 „Droga Pokoju” -
odnowienie popękanych
kafli i inspirująca
ścieżka edukacyjna**

3 000 000 zł

Celem projektu jest odnowienie popękanych płyt chodnikowych na trasie pomiędzy mostem Tumskim a ul. św. Jadwigi. Planowane jest także przygotowanie nowych kafli w formie horyzontalnych tablic, inspirujących do pokoju i pojednania oraz prezentujących dorobek historyczny i kulturowy Ostrowa Tumskiego.

**150 WROCLAW GREEN
CITY - szlak edukacyjny
dla aktywnych -
trasa turystyczno-
sportowo-historyczno-
przyrodnicza - Strachocin,
Swojczyce, Wojnow,
Bartoszewice, Zalesie**

3 000 000 zł

Projekt zakłada zagospodarowanie terenów położonych na osiedlu Strachocin-Swojczyce-Wojnow. W zakres projektu wchodzi m.in. montaż małej architektury, tablic informacyjnych, stacji naprawy rowerów oraz budowa placu zabaw.

**158 Bezpieczne
połączenia piesze
i rowerowe (Pawłowice-
Zakrzów-Psie Pole)**

3 000 000 zł

Projekt zakłada budowę ciągu pieszo-rowerowego na ul. Dobroszyckiej oraz na ul. Przedwiośnie od parkingu przy Biedronce do mostu nad rzeką Dobrą na osiedlu Psie Pole-Zawidawie.

**159 Zieleń i Sport na
ZACHODZIE - Pracze
Odrzańskie, Żerniki
i Nowe Żerniki**

3 000 000 zł

Realizacja projektu przewidziana jest w czterech lokalizacjach:

1. Zieloniec przy ul. Żernickiej/Objazdowej - budowa alejki oraz nasadzenia drzew, krzewów i bylin

2. Skwer Scharouna - budowa boiska wielofunkcyjnego, toru do gry w boul. oraz nasadzenia drzew i krzewów

3. Park kieszonkowy ul. Rumiankowa/Kmicica - budowa alejki, toru do bouli, wykonanie łąki kwietnej oraz nasadzenia drzew

4. Alejka wzdłuż stawu przy ul. Karpnickiej - budowa alejki po wschodniej stronie stawu.

**170 JAGODNO chodniki
na ulicach Malinowskiego,
Szuberta, Kajdasza,
Komedy i Vivaldiego**

3 000 000 zł

Projekt zakłada budowę chodników w różnych lokalizacjach na osiedlu Jagodno.

**171 Wykonanie nawierzchni
z kostki betonowej
na ul. Laotańskiej**

2 000 000 zł

W ramach projektu zostanie wykonany remont ul. Laotańskiej wraz z odwodnieniem, budową kanałów technicznych ze studzienkami, progów zwalniających oraz zatoki mijankowej.

**180 ZIELONY CIĄG
SPACEROWO-
-REKREACYJNY WIELKIEJ
WYSPIY - Etap 1 - mała
architektura i oświetlenie
w parku Biskupińskim
i Bartoszewickim, wykonanie
strefy rekreacyjnej „PLACYK
1” w parku Biskupińskim**

3 000 000 zł

Projekt zakłada budowę w parku Biskupińskim placu zabaw oraz minidrewnianego pumptracka, montaż ławek, hamaków/leżaków, stołów piknikowych, stojaków rowerowych i kubłów na śmieci oraz założenie łąki kwietnej. W parku przy ul. Canaletta ujednolicone zostaną elementy małej architektury, zamontowane ławki i hamaki/leżaki, stoły piknikowe, stojaki rowerowe, wymienione elementy istniejącego placu zabaw, zostanie założona łąka kwietna oraz posadzone drzewa.

183 Wielki Grabiszyński

3 000 000 zł

Renowacja alei Romera w parku Grabiszyńskim - nasadzenia zieleni oraz wymiana nawierzchni na odcinku od wejścia przy al. Hallera do okolic mostku na Grabiszynce (ok. 700 metrów).

**189 Bezpieczne osiedla:
Nadodrże, Oporów, Kuźniki,
Żerniki, Jerzmanowo i jęgo****okolice - nowe punkty
monitoringu miejskiego**

3 000 000 zł

Instalacja około 20 urządzeń do monitoringu na osiedlach Jerzmanowo-Jarnołów-Strachowice-Osiniec, Kuźniki, Nadodrże, Oporów, Żerniki (po 4 na każdym osiedlu).

**196 Bezpieczne zejście
wizytówką parku na
Szczytnikach**

2 500 000 zł

Uporządkowanie i remont przestrzeni publicznej w rejonie wejścia do parku Szczytnickiego od strony mostu Szczytnickiego - nasadzenia zieleni, nowe latarnie, zejścia dla pieszych, poidełko.

**202 Na zielono, na
sportowo! - Edycja 2 -
pumptrack w okolicy Stawów
Leśnickich oraz rozbudowa
Ekoparku Stabłowice**

3 000 000 zł

Budowa pumptracka przy ul. Jajczarskiej oraz zagospodarowanie wschodniej części Ekoparku Stabłowice pomiędzy ul. Jeleniogórską i Starogajową.

**204 Po dwóch stronach
Odry - Etap 1 - zielone
tereny na Pasteura**

3 000 000 zł

Remont ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż Wybrzeża Pasteura pomiędzy mostem Szczytnickim a Zwierzynieckim.

**206 Modernizacja kortów
tenisowych i miasteczka
rowerowego przy SP 90**

3 000 000 zł

Modernizacja kortów tenisowych przy Szkole Podstawowej nr 90 przy ulicy Orzechowej 62. Jeśli po modernizacji kortów tenisowych pozostaną wolne środki, w drugim etapie przewidziana jest modernizacja miasteczka rowerowego zlokalizowanego przy tej samej szkole, a w trzecim etapie oświetlenie terenu.

**209 Nowy chodnik
na ul. Tęczowej**

2 500 000 zł

Budowa chodnika po północnej stronie ul. Tęczowej na odcinku od osiedla Lokum Victoria do Dworca Świebodzkiego.

**214 RÓWNE CHODNIKI
- Nadodrże 2023**

1 500 000 zł

Projekt obejmuje remont chodników przy ul. Ptasiej - od ul. Pomorskiej do ul. Podwórcowej numery parzyste, ul. Paulińskiej - numery parzyste od 10 do 20, ul. św. Wincentego - numery nieparzyste od numeru 47 do ul. Ołbińskiej.

217 Z parku do parku**- przejście dla pieszych
przez ul. Wyszyńskiego**

2 000 000 zł

Budowa przejścia dla pieszych z sygnalizacją świetlną przez ulicę Wyszyńskiego, łączącego park Tołpy z parkiem św. Edyty Stein.

**220 Poprawa bezpieczeństwa
pieszych i rowerzystów
na Gądowiance**

1 000 000 zł

Realizacja wyniesienia przejścia dla pieszych i przejazdu rowerowego przy ulicy Traktatowej od strony estakady Gądowianka.

**230 Eliminujemy
KAŁUŻE na Gądowie -
HORBACZEWSKIEGO, BAJANA**

3 000 000 zł

Wyrównanie nawierzchni przy przystanku przy ul. Orlińskiego w stronę miasta (słupek nr 12514), montaż wpustów odprowadzających wodę w okolicy ul. Horbaczewskiego nr 69-57 oraz przy ul. Bajana nr 23-29.

**247 Strzegomska - nowe
przejścia dla pieszych
i przejazdy dla rowerzystów**

3 000 000 zł

Budowa przejścia dla pieszych przez ul. Strzegomską na wysokości ul. Grodeckiej poza obszarem obecnej budowy TAT.

263 Park w cieniu Drzewca

3 000 000 zł

Zagospodarowanie terenu między ul. Nadbrzezną i Sieną - budowa ścieżek, obiektów edukacyjnych oraz małej architektury.

**280 Park Południowy
- remont alejek:
„Precz z błotem!”**

500 000 zł

Odnowienie alejek wykonanych z płyt z piaskowca, prowadzących do tarasu nad stawem w parku Południowym.

**282 Bezpieczne Popowice
i okolice. Monitoring wokół
Popowic (Północnych,
Południowych, Port), przy
hali Orbita, na Polanie
Popowickiej, przy szkołach
i przedszkolach na terenie
Gądowa i Popowic**

3 000 000 zł

Instalacja kamer do monitoringu w 19 lokalizacjach na Popowicach i Gądowie.

**285 „PUPILODROM” -
PARK ZABAW DLA PSÓW**

1 000 000 zł

Budowa toru przeszkód dla psów na Brochowie na działce nr 22/4, AR-15, obręb Brochów.

PRZEDMIEŚCIE OŁAWSKIE

Dni Trójkąta: odpocznij i stwórz swoją kokedamę

Festyn na nieczynnym lądowisku dla helikopterów, silent disco, koncerty, warsztaty, pokazy filmowe, spacer historyczny, psi piknik z wyborami Miss i Mistera, rejs pontonem elektrycznym. Wszystkie wydarzenia Dni Trójkąta są bezpłatne, na niektóre trzeba się zapisać.

Beata Turska

Program tegorocznej edycji Dni Trójkąta jest niezwykle różnorodny i oferuje coś dla każdego. Oto kilka przykładów: ■ **Spacer po śladach przeszłości.** Traktem krakowskim, śladami przedsiębiorców z Przedmieścia Oławskiego z czasów Breslau i od św. Maurycego do krypty u Bonifratrów, ■ **Koncerty.** Na scenach w różnych miejscach na osiedlu: Paweł Oźga i syn – grający koncert organowy na cztery ręce, Tomasz Żółtko, Follow Rivers, Monotoni Primitivo, Shafa, Sam Erickson, Eunika Erickson,

Piknik przy Żabiej Ścieżce, 2022. Cały program tegorocznych Dni Trójkąta na www.dnitrojkatapl

Karpeta Jazz Brothers i zespół z muzyką ormiańską. ■ **Festyn osiedlowy.** Na nieczynnym lądowisku dla helikopterów przy Żabiej Ścieżce będą gry, zabawy, konkursy z nagrodami, talent show. ■ **Psi piknik.** Miłośnicy czworonogów mogą uczestniczyć

w psim pikniku, gdzie czekają porady behawioralne, konkursy dla psów i wiele innych aktywności związanych z naszymi wierzniymi przyjaciółmi. ■ **Warsztaty.** Nie zabraknie warsztatów, w tym krawieckich, kokedamy (wiszące miniogrody) czy tworzenia pocz-

tówek. ■ **Spotkania z ciekawymi ludźmi,** np. z potomkami rodziny Beckmann, prowadzącej w Breslau przedsiębiorstwo motoryzacyjne, i z historykiem Tomaszem Sielickim, który opowie o tramwajach z dawnego Przedmieścia Oławskiego.

OŁBIN

Trampolina na fikołki i boisko z piłkochwytnymi

Wyczekiwany remont placu zabaw zakończony. W obrębie ulic: Kluczborskiej, Żeromskiego, Nowowiejskiej i Barlickiego Zarząd Zasobu Komunalnego stworzył zupełnie nowe miejsce do rekreacji i odpoczynku dla okolicznych mieszkańców.

Redakcja

Na nowym placu zabaw dzieci będą teraz wspinać się na piramidę linową, robić fikołki na trampolinie, a także bawić się na zjeżdżalni. – Na konsultacjach dzieci zaskoczyły wszystkich chęcią zabawy na trzepaku. Okazało się, że i z tą potrzebą można sobie poradzić – opowiada Anna Olbryt z ZKK. – Projektantka zaproponowała drążki o dwóch różnych wysokościach, które imitują trzepak i pozwalają w bezpieczny sposób bawić się dzieciom.

Wyremontowana przestrzeń będzie także służyć młodzieży. Wykonawca zbudował dla nich miniboisko z piłkochwytnymi. Zamontował tam bramkę do piłki nożnej i kosz do gry w koszy-

kówkę. Piłki będą odbijać się po nawierzchni wykonanej z masy EPDM, która jest bezpieczna dla użytkowników, szczególnie gdy zdarzy im się upadek. Dorośli będą mogli odpocząć na ławeczkach na świeżym powietrzu.

Ważnym elementem zakończonej inwestycji są nasadzenia oraz pielęgnacja istniejącej zieleni. Wzdłuż budynków od strony ul. Nowowiejskiej powstał pas zieleni, który pozwoli stłumić dźwięki dobiegające z placu zabaw. Na wyremontowanym terenie została zaprojektowana zieleń wysoka i niska. W części północnej posadzono trzy grusze droбноowocowe. Zamontowano oświetlenie ledowe, które rozświetli także nowy plac zabaw. Koszt budowy placu zabaw to prawie 490 tys. zł.

Poczęstuj się rurką na Grunwaldzie

Ostatni sąsiedzki piknik na placu Grunwaldzkim w tym sezonie. Będzie: punkt z bezpłatnymi rurkami z kremem; wegetariański poczęstunek przygotowany przez lokalne restauracje; punkt naprawy rowerowej Antymateria; pokaz judo w wykonaniu drużyny Pretorian Team – Judo Fit; 6 międzypokoleniowych warsztatów kreatywnych. W ostatniej godzinie – projekcja filmu „Był sobie pies”, reż. Lasse Hallström. Kiedy? Sobota 23.09, w godz. 15-21. Miejsce: Łąka na terenie Kampusu Grunwaldzkiego na Uniwersytecie Wrocławskim (kwartał pomiędzy ulicami Szczytnicką, Wyszyńskiego, Joliot-Curie i Polaka). Organizatorzy: Fundacja Ładne Historie, Rada Osiedla Plac Grunwaldzki, Uniwersytet Wrocławski. Wstęp wolny.

Wpadnij na Gajowice powitać jesień

Warsztaty malowania toreb w technice linorytu i nie tylko w niej z Martą. Warsztaty mieszania ziołowych herbat i tworzenia małych maskotek z Agatą. Warsztaty ceramiczne, poprowadzone przez pracowników sklepu artystyczno-rękodzielniczego Toczoza. A oprócz tego: animacje, dmuchańce, pokazy, konkursy – wszystko bezpłatnie. Wystarczy przyjść w niedzielę 24.09 w godz. 14-17 na Gajowickie Powitanie Jesieni na podwórko Wróbla-Gajowicka-Hallera-Sztabowa. Organizator: Rada Osiedla Gajowice.

Jak przyłączyć się do kanalizacji na Jerzmanowie?

MPWiK Wrocław zaprasza mieszkańców osiedla Jerzmanowo-Jarnołów na spotkania z pracownikami. W czwartek 28.09 i we wtorek 10.10 w siedzibie Rady Osiedla przy ul. Jerzmanowskiej 102 o godz. 18 pracownicy MPWiK doradzą i pomogą wypełnić wnioski.

Usłyszcie o nas - Polski Związek Głuchych ma 75 lat

Dla tych Polaków polski jest językiem obcym. Dlatego potrzebują asysty. W 2022 pomogli 200 uciekinierom z objętej wojną Ukrainy. Świącą triumfy w Hiszpanii i Szwecji. Dolnośląski Oddział Polskiego Związku Głuchych, zrzeszający 1500 osób głuchych i niedosłyszących, w tym 700 z Wrocławia – obchodzi 75. urodziny.

Beata Turska

Szefem DOPZG od dwóch lat jest Piotr Peciakowski. Wspólnie z zarządem głównym PZG wywalczył, by osoby głuche mogły pracować jako kierownicy TIR-ów.

W urzędzie, przy porodzie

Jednym z najważniejszych zadań PZG jest asystowanie osobom niesłyszącym. Ktoś, kto słyszy, może pomyśleć „Przecież wystarczyłaby kartka i ołówek”. – To nie zawsze jest możliwe – wyjaśnia Dominika Peciakowska, tłumaczka języka migowego. – Dla ludzi głuchych polski jest językiem obcym. Nie wszystko są w stanie załatwić, posługując się nim na piśmie. Asystenci pomagają we wszystkich życiowych sprawach: w kontakcie z fachowcem od pralki, w tłumacze-

Członkinie DOPZG podczas terapii zajęciowej tworzą patchworki, które potem trafiają na wystawę

niu podczas ślubu albo porodu. Bywa, że działają jak pogotowie ratunkowe: ruszają na pomoc natychmiast.

Smartfon na ratunek życia

Związek wspiera osoby głuche także na wiele innych sposobów, np. poprzez udzielanie im porad prawnych czy pomoc w rozwijaniu umiejętności komunikacji w języku polskim. W siedzibie oddziału dolnośląskiego można nauczyć się korzystać z laptopa,

telefonu komórkowego i elektronicznej bankowości. Umiejętność korzystania ze smartfona może niesłyszącemu uratować życie: gdy znajdzie się w niebezpiecznej sytuacji, jest w stanie za pomocą kamery pokazać dyżurnemu 112, co się dzieje, a dzięki aplikacji ALARM 112 może wezwać pomoc i wskazać swoją lokalizację.

Przełamywanie barier

– Zależy nam na tym, by zwiększyć liczbę tłumaczy, bo

teraz mamy ich tylko sześciu, a to za mało. Chcielibyśmy także, by przybyło asystentów, bo dzięki temu więcej osób niesłyszących mogłoby iść na studia. W obu przypadkach potrzebne są pieniądze, dlatego szukamy źródeł finansowania – informuje prezes Peciakowski. – Planujemy też rozmowy z agencjami pracy, bo chcielibyśmy pokonać barierę językową, która dzieli niesłyszących szukających pracy od słyszących pracodawców.

Pomoc uchodźcom

W lutym 2022, po wybuchu wojny w Ukrainie, członkowie Dolnośląskiego Oddziału PZG pomagali uchodźcom 24 godziny na dobę: stworzyli im miejsca noclegowe na pierwszy miesiąc pobytu w Polsce, zbierali ubrania i jedzenie, organizowali kursy języka migowego. Pomogli 200 osobom.

Związek zajmuje się także promowaniem głuchych ludzi sukcesu. Jedną z takich osób jest Dorota Komosa, mistrzyni Europy w wędkowaniu, która w ubiegłym roku odbierała medal w Hiszpanii. Środowisko jest dumne z Dariusza Lisińskiego, artysty, który ma własnie wystawę na targach EXPO w Malmö w Szwecji.

Kursy języka migowego

Dolnośląski Oddział PZG mieści się przy ul. Braniborskiej 2 /10. Prowadzone tu są kursy polskiego języka migowego na wszystkich poziomach. Swoje 75. urodziny DOPZG będzie świętował 30.09 w siedzibie Naczelnej Organizacji Technicznej przy ul. Piłsudskiego.

Grupa fotografów Landmarkers wybrała Wrocław

Są wśród nich zarówno amatorzy, jak i profesjonalni fotografowie. Raz w roku wraz z hanowerskim nestorem fotoreportażu Rolfem Noblem wyruszają w podróż, by sфотографować inne miasto.

Maciej Wołodko

Byli już w Amsterdamie, Antwerpii, Stambule, Lipsku, Lizbonie, Londynie, Pradze, Rydze, Wenecji i Wiedniu. Jakie kadry przywiozą z Wrocławia? Szesnastu członków stowarzyszenia Landmarkers odwiedza Wrocław w dniach 9-17 września. Dokumentują miasto w stylu klasycznej fotografii podróżniczej. Zwracają uwagę nie tylko na widoki miasta, ale także – jeśli nie przede wszystkim – na ludzi.

Dlaczego wybrali w tym roku Wrocław? – Czynnikiem decydującym o wyjeździe był kontakt z Mikołajem Nowackim (wrocławski fotoreporter, laureat wielu konkursów fotogra-

ficznych polskich i zagranicznych, współpracownik polskiej edycji National Geographic – przyp. red.). Jego zdjęcia Wrocławia sprawiły, że z ciekawością zaczęliśmy poznawać

miasto. I nie żałujemy – zapewnia Ulrich Maehlert z Landmarkers. Od momentu przyjazdu pokonali pieszo przez Wrocław łącznie jakieś 700 km. Dlatego odpowiedź

na pytanie, co zwróciło ich uwagę, nie należy do prostych. Jak mówi Ulrich Maehlert, są to kontrasty między starym a nowym, które ciepłe wrześniowe światło podkreśla każdego dnia na nowo. Na pytanie o najbardziej zaskakującą rzecz Maehlert odpowiada: – Pulsujące życie na ulicach i placach, które nadaje Wrocławowi kosmopolityczny i młodzieńczy charakter. Gościnność, z jaką spotykamy się na co dzień ze strony wrocławian. W przeciwieństwie do Niemiec, we Wrocławiu aparat fotograficzny wywołuje uśmiech na twarzach ludzi – opowiada niemiecki fotoreporter.

Goście z Niemiec przyjechali do Wrocławia, nie znając miasta. Znaleźli u nas wiele interesujących kadrów

➤ **Zobaczcie niezwykle ujęcia, zrobione przez fotografów grupy Landmarkers we Wrocławiu:** wroc.city/landmarkers

Śląsk ozdabiał porcelaną stoły w Europie i Ameryce

Dla niektórych filiżanki, serwisy, figurki czy patery ze śląskich fabryk porcelany będą ciekawymi eksponatami, ale dla wielu Dolnoślązaków to przedmioty, wśród których dorastali. Osobisty wątek jest ważny, choć z dawnej świetności porcelanowego imperium pozostało niewiele – tylko Fabryka Porcelany w Jaworzynie Śląskiej.

Magdalena Talik

Podczas wystawy „Śląsk: kraina porcelany” przekonamy się, że nieprzypadkowo produkty z naszych stron trafiały na stoły w całej Europie, Stanach Zjednoczonych i Kanadzie.

Śląsk dogonił Chiny

Na wystawie w Starym Ratuszu (ponad 300 obiektów z kolekcji Muzeum Śląskiego w Görlitz) warto spojrzeć najpierw na mapę z zaznaczonymi na niej ośrodkami przemysłu porcelany na terenie prowincji Śląsk w Prusach (1815–1919). Daty są znaczące, bo właśnie w II połowie XIX i na przełomie XIX i XX wieku datujemy okres największej prosperity fabryk specjalizujących się w dostarczaniu porcelany na stoły zarówno śląskie, jak i w wielu innych zakątkach Europy i świata. Bo od kiedy Chińczycy wynaleźli porcelanę w VII w. n.e., stała się wyjątkowo pożądanym towarem, a do Europy trafiła za sprawą wypraw Marca Polo.

Europa „dogoniła” Chiny dopiero na początku XVIII wieku. W 1710 roku w Miśni w Saksonii, na dworze elektora saskiego i króla Polski Augusta II Mocnego, alchemik przypadkiem odkrył, jak wytwarzać porcelanę.

– Natomiast na Śląsku pierwsze fabryki porcelany pojawiły się na początku XIX wieku, co było związane ze zmianami gospodarczymi i zmianami w prawie – uwolniono różne zawody, zostały zniesione cechy, a to miało przełożenie na rozwój gospodarczy Prus – tłumaczy Krystyna Jarysz, pracowniczka Muzeum Miejskiego Wrocławia.

Śląska porcelana słynęła z wysokiej jakości. – Była świetna, nie ustępowała klasą np. porcelanie z Wielkiej Brytanii, która miała nieco inny skład. Ogólnie porcelanę wytwarzano na Śląsku, łącząc

Wyjątkowo delikatne eksponaty na wystawie „Śląsk: kraina porcelany” w Starym Ratuszu we Wrocławiu obejrzymy do końca grudnia tego roku

glinkę kaolinową, skał i kwarc w różnych proporcjach – jeśli porcelana miała być bardzo delikatna, składniki musiały zostać użyte w innym stosunku.

W Wielkiej Brytanii zamiast k w a r c u d o d a – w a n o z m i e – l o n e k o ś c i b y d ł a , b y ł a t o t z w . p o r c e l a – n a k o s t n a – w y j a ś n i a Krystyna Jarysz.

Dziś to już historia

W latach 1820–1945 na Śląsku powstało niemal 50 fabryk porcelany! Jedną z pierwszych była fabryka w Jeleniej Górze, która istniała kilkadziesiąt lat, ale została zamknięta jeszcze w XIX wieku. – Dużym centrum był przez kolejne lata Wałbrzych i jego okolice. Tu znajdowała się najbardziej znana na Śląsku manufaktura – Fabryka Porcelany „Krister” założona w 1831 roku. Drugą była manufaktura Carla Tielscha (w Starym Zdroju, dziś to dzielnica Wałbrzycha). Zapewne wiele osób na Dolnym Śląsku ma w swoich domach przedmioty wyprodukowane w obydwu tych fabrykach – nie ma wątpliwości Krystyna Jarysz.

Na świecie znana była także fabryka Hermanna Ohme ze Szczawienka. Jej wyroby określano jako najszlachetniejszy wyrób niemieckiego przemysłu porcelanowego i były prezentowane na różnych targach światowych w XIX i XX w., a wiele z nich eksportowano do Stanów Zjednoczonych i Kanady, zaś przedstawicielstwa firmy były obecne w większych miastach Europy Zachodniej.

Niestety, planom ekspansji przeszkodził Wielki Kryzys, który rozpoczął się w Stanach Zjednoczonych 24 października 1929 roku. Rok później firma Hermanna Ohme, mająca ogromny rynek zbytu w Ameryce, musiała ogłosić upadłość. Podobny los spotkał fabrykę porcelany „Striegau” w Stanowicach (choć tu zawinił także pożar), „Freiwaldau” w Gozdnicy czy „Prause” w Szczawienku. Inne firmy ratowały się m.in. fuzjami. Fabryka porcelany

„Krister” połączyła się z „Rosenthalem” i dzięki temu przetrwała.

Drugą poważną cezurą dla istnienia przemysłu porcelanowego na Śląsku okazała się II wojna światowa. Po przesunięciu granic część fabryk znalazła się po polskiej stronie, ale często kończyły działalność w 1945 roku (jak „Steinmann” czy „Tuppack” w Parowej), bo nie opłacało się odbudowywać zniszczonych budynków fabryki. Część zakładów kontynuowała jednak pracę. Przetrwali giganci – „Krister” w Wałbrzychu (choć w tym roku, niestety, fabryka „Krzysztof” ogłosiła upadłość), „Tielsch” (od 1952 roku znany jako „Wałbrzych”, firma ogłosiła upadłość w 2011 roku), „Schlegelmilch” w Tułowicach, „Schachtel” w Suliszowie (dziś dzielnica Jedliny-Zdroju).

Do dzisiaj przetrwała i wciąż produkuje porcelanę założona przez Trau-

gotta Silbera fabryka w Jaworzynie Śląskiej, znana niegdyś jako „Königszelt”, od lat jako „Karolina”.

Klient nasz pan

Do sprzedaży trafiały wszystkie produkty, jakie mogły przydać się na stołach, w salonach bogacącego się społeczeństwa. Produkowano zestawy stołowe, kawowe, patery, talerze okolicznościowe, serwisy z okazji ślubu, złotych godów. Ale ogromnym wzięciem cieszyły się też przedmioty związane z turystyką – kubeczki, talerzyki z uzdrowisk z widoczkami np. gór.

– W Pieńsku była fabryka, która specjalizowała się w produkowaniu okolicznościowych reklamowych popielniczek czy przycisków do papieru. Rozwój sieci hoteli i schronisk górskich, które zaopatrywały się także w porcelanę z własnym logo, przyczynił się do prosperity fabryk – dodaje Krystyna Jarysz.

Do dzisiaj zachowało się natomiast niewiele akcesoriów kuchennych, jak...porcelanowy durszlak czy pojemniki na produkty sypkie (mąkę, ryż, cukier czy sól), które obejrzymy na wystawie w Starym Ratuszu. Ale znajdziemy tam także pojemniczek na cygara czy talerze na szparagi, wymyślne bomboniere na czekoladki, serwis herbaciany dla lalek.

Wystawa „Śląsk: kraina porcelany” jest czynna do końca roku w Starym Ratuszu. Cena za bilet normalny to 15 zł, a ulgowy – 10 zł.

Filiżanka ze spodeczkiem z widokiem Wałbrzycha (Waldenburg)

Pensjonat MOPS: Spokojne miejsce na jesień życia

Pensjonat dla Osób Starszych i z Niepełnosprawnościami przy ul. Kamińskiego 190 we Wrocławiu świętował kilka dni temu 30 lat swojej działalności. To miejsce, w którym seniorzy mają własne mieszkania, ale oprócz tego mogą liczyć na wsparcie, towarzystwo i wiele ciekawych propozycji na spędzanie wspólnie czasu wolnego.

Paulina Falkiewicz

Pensjonat przy ul. Kamińskiego to rodzaj ośrodka, w którym mieszkania mają starsi mieszkańcy Wrocławia. Mieszkają tam samodzielnie, ale korzystają ze wsparcia, np. w postaci tanich obiadów, organizacji imprez kulturalnych i edukacyjnych. Chodzą na spacer, korzystają z ogrodu, sali rehabilitacyjnej, jeżdżą na wycieczki czy obchodzą urodziny – czasem i setne.

– Pensjonat dla osób starszych przy ul. Kamińskiego to jednostka Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Seniorzy mogą tu znaleźć swoje mieszkanie, wsparcie rehabilitacyjne, pielęgniarskie – bardzo ciekawa propozycja na jesień wieku – wyjaśnia Andrzej Mańkowski, dyrektor MOPS Wrocław.

30 lat minęło, jak jeden dzień

W zeszłym tygodniu pensjonat świętował 30-lecie swojej działalności. Podczas uroczystości mieszkańcy tego miejsca wraz z pracownikami usiedli wspólnie przy stole. Na przyjęciu nie zabrakło również prezydenta miasta Jacka Sutryka. Były rozmowy, podziękowania i wręczenie medali. – Dla osób starszych i z niepełnosprawnościami pensjonat ten jest nie tylko

Wrocławscy seniorzy mogą korzystać z pensjonatu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej już od 30 lat

miejszem zamieszkania, ale również centrum, gdzie mogą znaleźć wsparcie, towarzystwo i zrozumienie. Od personelu medycznego, przez opiekunów, aż po pracowników administracyjnych – wszyscy wkładają swoje serce w to, co robią. Takich miejsc nie ma za wiele w Polsce – mówił podczas spotkania Jacek Sutryk, prezydent Wrocławia.

Jak się dostać do placówki?

W pensjonacie mieszkają osoby, które ukończyły 60. rok życia, oraz posiadają stałe źródło dochodu, które gwarantuje wywiązywanie się ze zobowiązań finansowych za zajmowany lokal. W budynku znajduje się ponad 80 mieszkań. Jest również mieszkanie przeznaczone

na opiekę wytchnieniową. Warunkiem przyjęcia do placówki jest zdanie mieszkania kwaterynkowego na terenie gminy Wrocław. – Przyjmujemy również osoby, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, np. gdy dochodzi do eksmisji z przyczyn od nas niezależnych (m.in. w przypadku wykupienia całej kamienicy przez dewelopera) – wyjaśnia Małgorzata Palinger, kierowniczka Pensjonatu dla Osób Starszych i z Niepełnosprawnościami.

Osoby ubiegające się o pobyt w placówce muszą być zameldowane na terenie Wrocławia, a także nie powinny wymagać stałej opieki lekarsko-pielęgniarskiej. Dokumentem uprawniającym do zamieszkania w pensjonacie jest skierowanie podpisane przez dyrektora MOPS. Więcej informacji pod nr. tel. 71 352 74 28.

▶ Zobacz wideo na WROCŁAW TV

Internet jest dla tych, którzy potrafią z niego korzystać

Już 4 października we Wrocławiu odbędzie się Szczyt Cyfrowy IGF Polska 2023 – lokalne Forum Zarządzania Internetem, działające w ramach ogólnopolskiej inicjatywy ONZ. Samorząd wrocławski na październikowym szczycie reprezentowany będzie przez Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego.

Redakcja

Wydarzenie ma na celu inicjowanie i ułatwianie globalnej dyskusji o rozwoju przestrzeni cyfrowej oraz o aktualnych i kluczowych kwestiach związanych z funkcjonowaniem Internetu. W Radzie Programowej IGF Polska zasiada prezydent Wrocławia Jacek Sutryk, natomiast samorząd wrocławski na październikowym szczycie reprezentowany będzie przez Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego (WCRS).

Szczyt Cyfrowy IGF Polska 2023 to kilkadziesiąt prelekcji i warsztatów realizowanych w trzech ścieżkach tematycznych: Technologie w służbie społeczeństwu, Człowiek

w Internecie, Forum legislacji cyfrowej. WCRS został zaproszony do zrealizowania dwóch swoich propozycji. Są to: dyskusja „Przeciwdziałanie dezinformacji jako ochrona praw człowieka. Przykłady i powody działań międzysektorowych” oraz warsztaty dla młodzieży: „Cyfryzacja odpowiedzialna społecznie – stwórz z nami definicję przyszłości”.

Przygotowywana przez WCRS dyskusja pozwoli przyjrzeć się konsekwencjom dezinformacji dla struktur publicznych, porządku lokalnego, przekazu medialnego oraz młodych ludzi, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży z doświadczeniem migracji. Eksperti wyjaśnią, dlaczego i w jaki sposób

współpracują międzysektorowo na rzecz zwalczania dezinformacji i ochrony praw człowieka. Natomiast podczas warsztatów definicję „Cyfryzacji odpowiedzialnej społecznie” podda krytyce młodzież. Tak powstanie nowa definicja, która zostanie spisana, przekazana organizatorom Szczytu, a tym samym – włączona w globalną dyskusję o zarządzaniu Internetem.

Szczyt odbędzie się 4.10 w godz. 9–16 we Wrocławskim Centrum Kongresowym przy Hali Stulecia. Za organizację konferencji odpowiada Cyfryzacja KPRM oraz NASK – Państwowy Instytut Badawczy. Wydarzenie jest bezpłatne, ale konieczna jest rejestracja na wroc.city/IGF23rejestracja.

Młodzież stworzy nową definicję cyfryzacji odpowiedzialnej społecznie

Czytelniku! Wybierz najlepszą książkę

Od 18 września do 13 października można oddać swój głos na najlepszą z 7 książek, które znalazły się w finale Literackiej Nagrody Europy Środkowej Angelus. Są to książki dwojga Polaków, ale też autorów z Bośni i Hercegowiny, Niemiec, Słowacji, Ukrainy.

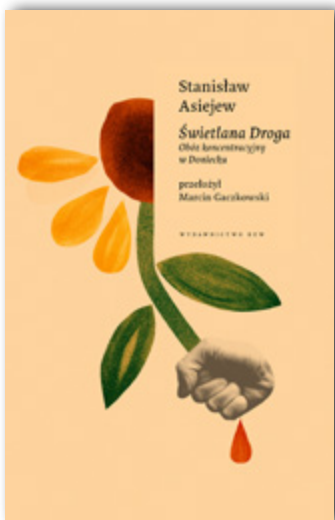
Magdalena Talik

Wyłoniony w głosowaniu czytelników laureat otrzyma nagrodę im. Natalii Gorbaniewskiej, słynnej poetki i dysydentki, pierwszej przewodniczącej jury Angelusa. Poznamy go 14 października podczas uroczystej gali. Autorzy wyróżnieni Nagrodą Czytelników im. Natalii Gorbaniewskiej otrzymują zaproszenie na trzymiesięczne stypendium pisarskie do Wrocławia.

Siedem finałowych tomów wybrało jury Literackiej Nagrody Europy Środkowej Angelus 2023 w składzie: Martin Pollack (austriacki pisarz i tłumacz literatury polskiej, laureat Angelusa z 2007 – przewodniczący), Wojciech Browarny (literaturoznawca, profesor Uniwersytetu Wrocławskiego), Kinga Dunin (socjolożka, publicystka, krytyczka literacka), Michał Nogaś (dziennikarz radiowy i prasowy związany obecnie z „Gazetą Wyborczą” i Radiem Nowy Świat), Mykoła Riabczuk (ukraiński krytyk literacki i eseista), Justyna Sobolewska (krytyczka literacka, dziennikarka tygodnika „Polityka”) oraz Andrzej Zawada (krytyk i historyk literatury, profesor emeritus Uniwersytetu Wrocławskiego).

Wejść na stronę www.angelus.com.pl i wybierz swojego faworyta. Każdy może zagłosować tylko raz z jednego urządzenia (adresu IP).

Oto 7 nominowanych książek

Stanisław Asiejew, „Świetlana Droga. Obóz koncentracyjny w Doniecku”

ny w Doniecku”, tłum. Marcin Gaczkowski, Wydawnictwo Kolegium Europy Wschodniej (Ukraina)

Stanisław Asiejew – ukraiński pisarz i dziennikarz z Doniecka, uznany przez Rosjan za szpiega, terrorystę i ekstremistę, opowiada historię, której nie chcieliśmy usłyszeć. W Europie XXI wieku ludzi o odmiennych poglądach poddaje się okrutnym torturom, gwałci, dręczy psychicznie, obraca w niewolników („Świetlana Droga. Obóz koncentracyjny w Doniecku”).

Tamara Duda, „Córeczka”, tłum. Marcin Gaczkowski, Wydawnictwo Kolegium Europy Wschodniej (Ukraina)

W Donbasie, podczas dramatycznych wypadków wiosny i lata 2014 roku, spotkamy bohaterkę książki Tamary Dudy („Córeczka”).

Saša Stanišić, „Skąd”, tłum. Małgorzata Gralińska, Książkowe Klimaty (Bośnia i Hercegowina/ Niemcy)

O bolesnym doświadczaniu wojny – tym razem na Bałkanach w latach 90. – przeczytamy w prozie Saży Stanišića („Skąd”).

Piotr Siemion, „Bella, ciao”, Wydawnictwo Filtry (Polska)

Po raz pierwszy w historii Angelusa nominowany jest autor pochodzący z Wrocławia. Mowa tu o Piotrze Siemionie, którego doceniono za powieść „Bella, ciao”. Jest to książka boleśnie aktualna, jej akcja toczy się na gruzach zrujnowanego świata, w chwili gdy wycofują się armie, zdemobilizowani żołnierze gwałcą i rabują, dzieci chowają się w lasach.

Katarína Kucbelová, „Czepiec”, tłum. Katarzyna Dudzić-Grabińska, Wydawnictwo Ha!art (Słowacja)

Powieść reportażowa będąca prozatorskim debiutem znanej słowackiej poetki Kataríny Kucbelovej („Czepiec”). To zapis jej podróży do regionu u podnóża Kráľovej Hoľi w Niżnych Tatrach, za sprawą której autorka mogła przyjrzeć

się nadużyciom władzy wobec mniejszości i temu, jak stereotypy kształtują relacje między społecznościami.

Zyta Rudzka, „Ten się śmieje, kto ma zęby”, Wydawnictwo W.A.B Foksal (Polska)

W feministyczne tony uderza Zyta Rudzka w powieści „Ten się śmieje, kto ma zęby”. To opowieść o różnych miłościach, o śmierci i prawie do przeżywania tych wszystkich doświadczeń na własny sposób.

Judith Schalansky, „Spis paru strat”, tłum. Kamil Idzikowski, Wydawnictwo Ha!art (Niemcy)

Podróż śladami rzeczy i miejsc utraconych, gdzie puste plamy uzupełnia wyobraźnia autorki, proponuje nam niemiecka pisarka Judith Schalansky („Spis paru strat”).

➤ **Swój głos możesz oddać na stronie Literackiej Nagrody Europy Środkowej Angelus www.angelus.com.pl**

Kinomural już w tę sobotę na Nadodrze

Już w tę sobotę 23.09, po raz piąty, na sześciu gigantycznych ekranach pojawi się 75 prac artystów z całego świata. W programie: ruchome murały, projekcje w różnej formie – od wideo-artu, przez dźwiękowy performance i kino eksperymentalne, po instalacje audiowizualne wykorzystujące technologię 3D. W godzinach 19.30–22 zobaczysz je w następujących lokalizacjach: ul. Jagiellończyka 40, ul. Trzebnicka 19–21, ul. św. Wincentego 39a–41a, ul. Niemcewicza 30b, ul. Niemcewicza 27, ul. Ołbińska 16. Wstęp wolny. Więcej na kinomural.com.

W Łalkach premiera „Odysei” Homera

Także w sobotę (23.09) o godz. 17 na Dużej Scenie Wrocławskiego Teatru Lalek odbędzie się premiera spektaklu „Odyseja” w reż. Jakuba Roszkowskiego. To fascynująca, momentami śmieszna i wzruszająca, a momentami bolesna, opowieść o wojnie i o tym, co ona z nami robi. To piękna historia, która poruszyć może zarówno młodych, jak i dorosłych widzów. Premiera 23.09. Kolejne spektakle: 24–30.09 oraz 1.10. Bilety na bilety.teatrlalek.wroclaw.pl.

Masz twórcze dziecko? Idź do WCTD

To już ostatni tydzień na zapisy na nowy semestr we Wrocławskim Centrum Twórczości Dziecka. Kolejny semestr rozpoczyna się 25.10.2023, a kończy 8.02.2024. Zapisać można się online do 24.09.2023. Zostały miejsca w grupach: Pam Para Pam (0–24 miesiące), Wesołe Szkraby (1–2,5 lat), Żłobek artystyczny (2,5–3,5 lat), Muzyczny Teatrzyk (3,5–4,5 lat), Figle i wybryki w krainie plastyki (3,5–4,5 lat), Warsztaty teatralno-muzyczne (5–6 lat), Teatr Młodych (13–18 lat), Teatr w Centrum (18+). Aby zapisać się na wybrane zajęcia, należy wypełnić i wysłać formularz na stronie wroc.city/WCTDzapisy.

URBANCARD, як їздити та не переплачуючи за квитки?

У Вроцлаві діє система продажу квитків за допомогою електронної вроцлавської міської картки URBANCARD. Картка URBANCARD – це носій квитків, що надає право на проїзд у громадському транспорті Вроцлава. Її впродовж години, можна виробити в одному з 5 пунктів продажу електронних квитків.

Світлана Кучеренко

Картка URBANCARD EP має функцію електронного гаманця на додаток до функції абонементного квитка. Карта дозволяє купувати одноразові, часові та групові квитки безпосередньо в касах, встановлених у громадському транспорті Вроцлава. Це сучасний та багатофункціональний носій електронних послуг та продуктів.

Електронний гаманець можна поповнити в стаціонарних квиткових автоматах, пунктах продажу та на сайті www.urbancard.pl.

Як і де отримати URBANCARD?

Щоб отримати URBANCARD EP, потрібно подати заяву на отримання картки особисто в одному з 5 офісів обслуговування клієнтів URBANCARD або через веб-сайт www.urbancard.pl.

Виготовлену картку можна забрати в одному з відділень після 2-х робочих днів з дня прийняття

Карту URBANCARD можна виробити в одному з 5 вроцлавських пунктів продажу електронних квитків

заявки. До заяви на отримання іменної картки необхідно додати нещодавню фотографію. Фото для міської карти також можна зробити (безкоштовно) у відділеннях обслуговування клієнтів URBANCARD.

Заява, подана через веб-сайт, потребує особистого підтвердження в одному з відділень обслуговування клієнтів особисто, яка подає заяву, шляхом ідентифікації особи та підписанням заяви.

Відділення обслуговування клієнтів URBANCARD знаходяться за наступними адресами

- ul. Grabiszyńska 9, 53-501 Вроцлав, години роботи:

пн-пт: 8.00-18.00, сб:
9.00-14.00,

- ul. Raclawicka 2-4, 53-146 Вроцлав, години роботи: пн-пт: 8.00-18.00,
- ul. Ładna 1c, 50-353 Вроцлав, години роботи: пн-пт: 8.00-18.00,
- al. Kromera 21a, 51-163 Вроцлав, години роботи: пн-пт: 8.00-19.00,
- ul. Świeradowska 22, 50-559 Вроцлав, години роботи: пн-пт: 8.00-19.00.

У кожному з вищезазначених офісів можна подати заяву на отримання URBANCARD, забрати картку, придбати квитки, подати скаргу та повідомити про втрату або крадіжку картки.

Якщо ви сплачуєте податки у Вроцлаві та має програму „Nasz Wrocław” – ціни квитків будуть значно дешевшими. Також у додатку „Nasz Wrocław” можна підв'язати свою міську карту URBANCARD.

Кіномурал 2023: аудіовізуальне шоу у Вроцлаві

Вже зовсім скоро Вроцлав перетвориться на нічну казку, адже на жителів міста чекає ніч відкритої галереї. Фасади будівель нагадуватимуть великі полотна відомих художників світу. Кіномурал 2023: місце проведення, програма, години роботи, читайте далі у матеріалі.

Кіномурал 2023 у місті Вроцлав відбудеться 23 вересня

Альона Нетьосова

«Кіномурал» – це одна з небагатьох подій в Європі, що демонструє творчість провідних митців у сфері нових медіа. Кожен глядач має можливість переглянути живопис топових митців з усього світу у реальному часі, поза межами віртуального простору. 23 вересня 2023 року це станеться вп'яте, коли стіни будівель у Вроцлаві перетворюються на величезні екрани. На шести величезних стінах буде представлено сімдесят п'ять творів

митців з усього світу. Програма складається з аудіовізуальних проєкцій в різних формах зображених на стінах будівель. Темою цьогорічного заходу є «Змінені стани свідомості». **Які роботи будуть представлені на «Кіномуралі»?** На стінах будуть представлені такі художні твори: чорна подорож, калейдоскоп відчуттів, кошки мрій, хореографія інакшості, казка на ніч, великі мрії. Серед учасників заходу зможете побачити роботи митців: Стівена Балтея, Рубенфро (Рубен Фросалі), Шоліма, Джеймі Вул-

фф, Коді Самсона, Гулі Зільберштейна, Ши-Ру Хуанга. Програма включатиме: рухомий стінопис, ефемерні проєкції в різних формах – від відеоарту, через звуковий перформанс та експериментальне кіно, до аудіовізуальних інсталяцій з використанням 3D-технологій. **Кіномурал відбудеться:** 23.09.2023 року з 19:30 до 22:00. **Місце проведення:** Przedmieście Odrzańskie – ul. Jagiellończyka 40; ul. Trzebnicka 19-21; ul. Św. Wincentego 39a-41a; ul. Niemcewicza 30b; ul. Niemcewicza 27; ul. Ołbińska 16. **Вхід:** вільний.

WROMIGRANT
пункт інформації для мігрантів та біженців у Вроцлаві

Безкоштовні консультації,
тренінги та інформаційні зустрічі

Прийди!

Перехід Діалогу,
вул. Świdnicka 19,
Вроцлав

Зателефонуй!

+ 48 735 969 992
+ 48 538 579 555
+ 48 71 772 49 50

Напиши!

wromigrant@wcrs.pl

Вподобай!

Facebook Instagram @wromigrant

PL / UA / EN / BY / RU

Sparta w niedzielę ruszy w pogoń po złoto

Na Stadionie Olimpijskim wdziliśmy już w tym sezonie magię. Tu Polacy wygrali Drużynowy Puchar Świata. W żużlowej PGE Ekstralidze Sparta przegrała pierwszą odsłonę finału z Motorem 39:51. Magic ma kontuzję. Ale Spartanie nie odpuszczają. Rewanż – niedziela, godz. 19.15.

Michał Sałkowski

W Lublinie oglądaliśmy starcie gigantów. Naprzeciw siebie stanęli aktualny mistrz Polski i druga najlepsza ekipa rundy zasadniczej – Platinum Motor oraz Betard Sparta, najlepsza po rundzie zasadniczej, będąca mistrzem Polski sprzed dwóch lat.

To gospodarze byli na papierze faworytami tego pojedynku. Sparta bowiem przystąpiła do niego z wybitymi dwoma zębami: bez kontuzjowanego Macieja Janowskiego i Taia Woffindena. Na domiar złego nie mogła skorzystać z „zastępstwa zawodnika”. Skończyło się przegraną 39:51. Porażka to fakt, były jednak charakter i walka. Ciężar punktowy

Jazda Dana Bewleya (pierwszy z lewej) dała Sparcie tlen przed rewanżem z Motorem. Dan, powtórz to!

uniósł na barkach Dan Bewley: 16 oczek i bonus oraz Artiom Łaguta i Piotr Pawlicki, którzy też dowieźli dwucyfrowe sumy.

– Kibiców Sparty cieszyć może styl, który zespół pokazał w Lublinie. Wrocławianie nie poddali się i nie pozwolili na to, aby Motor z pełnym spokojem udał się na rewanż. Koncertowo pojechał Dan Bewley, ani razu do

metę nie przyjechał przed nim Bartosz Zmarzlik. Oczekiwań nie zawiedli Artiom Łaguta i Piotr Pawlicki. Dziury w składzie były jednak wyraźne. Poza zawodnikami, od których oczekiwań nie było, mocno zawiódł Bartłomiej Kowalski. Z jego lepszą postawą wynik mógł być sensacyjny – ocenia Bartosz Rabenda, redaktor naczelny portalu po-bandzie.com.pl.

Kontuzjowany Maciej Janowski niedzielne starcie najpewniej obejrzy w roli kibica. Co do występu Taia Woffindena trwa wyścig z czasem.

15 biegów, 12 punktów straty do nadrobienia przez Spartę. Ale to speedway. Jeden upadek, wykluczenie i sprawa tytułu może się otworzyć. To będzie emocjonujący wieczór.

Tydzień w skrócie

Pięte zwycięstwo w piłkarskiej PKO BP Ekstraklasie odnieśli **piłkarze Śląska**. Wrocławianie pokonali na wyjeździe Puszczę Niepołomice 3:1. Dwa gole z rzutów karnych dla WKS-u zdobył Erik Exposito, jednego dołożył Burak Ince. Dla Puszczę trafił, także z jedenastu metrów, Alexander Craiciun. Podopieczni Jacka Magiera są liderami tabeli ligowej. W następnym meczu, w sobotę, zmierzą się u siebie z Piastem Gliwice (godz. 15).

Piotr Śliwka został nowym zawodnikiem pierwszoligowej siatkarskiej Gwardii Wrocław. Jego poprzednim klubem był BKS Visła Proline Bydgoszcz.

20-letni przyjmujący jest mistrzem świata kadetów i wicemistrzem Europy juniorów. A prywatnie także młodszym bratem Aleksandra Śliwki, który w sobotę z polską reprezentacją zdobył złoty medal mistrzostw Europy.

WYDARZENIA SPORTOWE

piłka nożna

PKO Bank Polski Ekstraklasa (8. kolejka), 23.09, godz.

15, Tarczyński Arena

Śląsk Wrocław –

Piast Gliwice

(Canal+ Sport3)

Puchar Polski (I runda), 26.09, godz. 21.00, Stadion Miejski w Białymstoku

Jagiellonia Białystok –

Śląsk Wrocław

(Polsat Sport)

żużel

PGE Ekstraliga (finał)

24.09, godz. 19.15,

Stadion Olimpijski

Betard Sparta Wrocław

– Platinum Motor Lublin

(Canal+ Sport5)

koszykówka

Orlen Basket Liga

(1. kolejka), 23.09, godz.

15.30, Hala Centrum

MKS Dąbrowa Górnicza –

Śląsk Wrocław

(Emocje TV)

Kosynierzy Wrocław rekrutują juniorów

Najbardziej utytułowany klub lacrosse w Polsce znów otwiera aż cztery nowe sekcje dla dzieci i młodzieży. Trzy z nich przeznaczone są dla klas 3-6 szkoły podstawowej, czwarta to propozycja dla uczniów klas 7-8 szkoły podstawowej i ze szkół ponadpodstawowych.

Redakcja

Kosynierzy Wrocław to aktualni Mistrzowie Polski, którzy przez 15 lat istnienia klubu na krajowej scenie triumfowali przez 11 sezo-

nów. – Wiadomo, że im szybciej zacznie się treningi, tym lepiej – mówi Mikołaj Śmigiel, trener zespołu seniorów i sekcji młodzieżowej. – Każdy sport drużynowy uczy współpracy, odpowiedzialno-

ści i innych przydatnych w życiu umiejętności społecznych – dodaje trener Śmigiel.

Seccje dla uczniów szkół podstawowych będą miały swoje treningi w trzech miejscach: ■ na Ołbinie (w SP 84, ul. Górnickiego 20 we wt. i czw. w godz. 17.30–18.30), ■ na Ołtaszynie (na boisku, ul. Wojszycka 1 we wt. i pt. w godz. 18–19) i ■ na Pilczycach (na boisku, ul. Lotnicza 72 we wt. i czw. w godz. 17.30–18.30). Każda z sekcji będzie tworzyła osobną „drużynę” – z własną nazwą i barwami. Wszystko po to, by poza treningami, zespoły mogły co jakiś czas rywalizować ze sobą w formule wrocławskiej miniligii, organizowanej we współpracy z lokalnymi szkołami.

Zespół młodzieżowy trenuje od 18.09 na boisku B na Polach Marsowych (AWF Wrocław, wjazd od

Paderewskiego) w pon. (w godz. 17–18.30) i w śr. (w godz. 18–19.30). Jest on przeznaczony dla uczniów szkół średnich i klas 7–8 SP.

By zapisać dziecko do jednej z grup, należy skontaktować się pod adresem e-mail: kontakt@kosynierzy.wroclaw.pl. Na początek klub zapewnia podstawowy sprzęt niezbędny do uprawiania lacrosse. Jedyne wymagania to brak przeciwwskazań zdrowotnych, strój i obuwie sportowe.

Lacrosse to najszybszy sport na dwóch nogach i najlepiej rozwijająca się dyscyplina drużynowa na świecie. Wywodzi się z tradycji plemion irokeskich, które do dzisiaj mają ogromny wpływ na tę dyscyplinę. Jest sportem zawodowym i uniwersyteckim w USA i Kanadzie. Uczelnie rywalizują ze sobą także w Wielkiej Brytanii, Skandynawii, Niemczech, Japonii.

Lacrosse jest uznawany za pierwowzór hokeja na lodzie

5 lat bez Kory – piosenki Maanam w Starym Klasztorze

Niedawno minęła 5. rocznica śmierci Kory Jackowskiej, wyjątkowej osobowości polskiej sceny muzycznej. Stary Klasztor zaprasza 23.09 na specjalny koncert „BOSKIE BUENOS, czyli 5 lat bez KORY” dedykowany artystce. „Boskie Buenos”, „Cykady na Cykladach”, „Stoję, stoję...”, „Krakowski Spleen”, „Kocham Cię, kochanie moje” i wiele innych

piosenek z repertuaru nieodżałowanej Kory usłyszymy w wykonaniu znakomitych wrocławskich artystów. Śpiewać będą, znane z telewizyjnych programów muzycznych, wokalistki: Paulina Gołębiowska, Katarzyna Mirowska i Nikola Warda, a towarzyszyć im będzie WrocLove Band pod kierownictwem muzycznym Marka „Stinga” Popowa. Bilety w cenie 75 zł na miejsca siedzące i 50 zł na miejsca stojące dostępne na www.staryklasztor.com.pl.

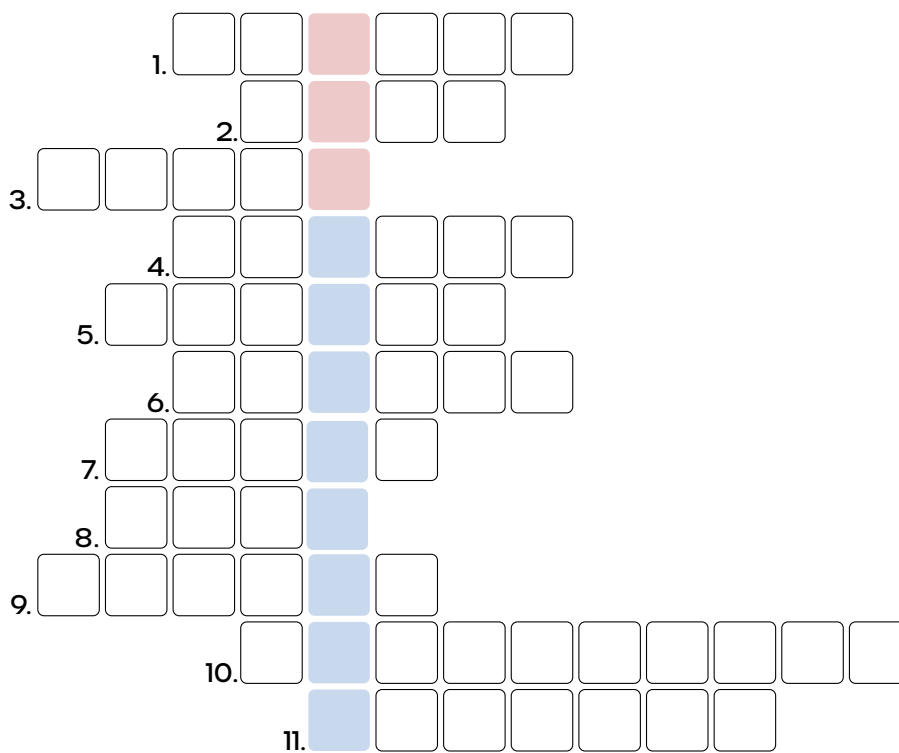
V Międzynarodowy Kongres Miasto-Woda-Jakość życia

Wrocław po raz kolejny będzie gospodarzem Międzynarodowego Kongresu Miasto-Woda-Jakość życia. Odbędzie się w dniach 24-25.10 w Centrum Kongresowym Politechniki Wrocławskiej. Kongres skupia się na całości relacji zachodzących między środowiskiem wodnym i miejskim. Jego celem jest wskazanie działań niwelujących negatywne efekty

wzajemnych oddziaływań tych środowisk. W czasie czwartej edycji kongresu w dyskusji podjęte zostaną aktualne wyzwania związane z ekonomią miast wodnych, środowiska wodnego oraz o tym, jak gospodarowanie wody wpływa na miasta i ich mieszkańców. Zostanie przeprowadzona inwentaryzacja czynników wpływających na to, jak miasto zarządza i jak może zarządzać środowiskiem wodnym. Szczegóły i rejestracja na stronie watercity.com.pl.

KRZYŻÓWKA NUMERU 149

- Zwierzchnik Kościoła, który zamieszkuje Ostrów Tumski.
- Dawniej parafialny kościół miejski, np. bazylika św. Elżbiety.
- W starożytnym Rzymie miejsce spotkań, we Wrocławiu muzyki.
- Dziś jest nim w naszym mieście Pałac Królewski.
- Mały most dla pieszych i rowerów, np. Zwierzyniecka.
- Najbardziej reprezentacyjna sala we wrocławskim ratuszu.
- Staropolska nazwa osób zasiadających w radzie miejskiej.
- Otaczały kiedyś miasta lub zamki.
- Centrum finansowe – stara znajduje się przy pl. Solnym, a nowa przy ul. Krupniczej.
- Ma tam swój gabinet prezydent.
- Najbardziej znana wrocławska księżna.

Aby wygrać jedną z trzech nagród, wystarczy wysłać hasło z krzyżówki SMS-em pod numer **664 072 606**. Koszt jednego SMS-a wg

taryfy operatora. W treści należy wpisać numer biuletynu i po kropce prawidłową odpowiedź. W tym numerze będzie to **149.HASŁO** (słowo HASŁO należy zastąpić rozwiązaniem krzyżówki). Na odpowiedzi czekamy

do **27 września 2023 r. do godz. 20**. Trzech zwycięzców wyłonimy zgodnie z regulaminem spośród autorów prawidłowych odpowiedzi do **4 października** br. Skontaktujemy się z nimi w ciągu trzech dni roboczych z numeru telefonu 71 776 71 00.

UWAGA! Według regulaminu nagrodę można wygrać raz na 12 miesięcy. W tym wydaniu do zdobycia

są: bluza z herbem, workoplecak z herbem, bidon i torba płócienna. Zwycięzcy z nr. 147 (hasło: Mapa witraży) to: pani Michalina (bluza), pan Łukasz (workoplecak) i pan Paweł (torba i bidon). Gratulujemy!

➔ **Regulamin i RODO**
www.wroclaw.pl/biuletyn/#konkurs

Bezpośrednie zagrożenie zdrowia i życia

Numer ratunkowy: **112**
Pogotowie Ratunkowe: **999**
Policja: **997**
Straż Pożarna: **998**
Straż Miejska: **986**
Centrum Powiadamiania Ratunkowego WOPR (nr ratunkowy nad wodą): **601 100 100**
Centrum Zarządzania Kryzysowego: **71 770 22 22**

Telefony awaryjne

(bezpłatne, czynne całą dobę)
Pogotowie energetyczne: **991**
Pogotowie gazowe: **992**
Pogotowie ciepłownicze: **993**
Pogotowie wodno-kanalizacyjne: **994**

Infolinie

Centrum Informacji Turystycznej: **71 344 31 11** (pn.-pt. 9.00-19.00)
Punkt Informacji dla Obcokrajowców: **71 772 49 50** (pn.-pt. 9.00-16.00)
Wsparcie osób z niepełnosprawnościami: **71 777 89 61** (Biuro Wrocław Bez Barier, pn.-pt. 7.45-15.45)
Infolinia Urzędu Miejskiego Wrocławia: **71 777 71 77** (pn.-pt. 8.00-18.00)

Ważne telefony – inne

Zgłoś dym ze spalania odpadów: **986** (całodobowo) lub **71 310 06 46** (pn.-pt. 7.00-14.00)
Zgłoś chore lub ranne dzikie zwierzę: **71 770 22 22** (całodobowo) lub **71 799 67 00** (pn.-pt. 7.45-15.45)
Zgłoś niebezpiecznego psa lub kota: **986** (całodobowo) lub **71 362 56 74** (pn., śr., czw., pt 9.00-16.30, wt. 9.00-18.30, sb., nd. 9.00-15.00)
Zgłoś awarię do ZDiUM: **71 376 00 22, 19501** (całodobowo)
Centrum Obsługi Klienta MPWiK: **71 34 09 655** (pn.-pt. 8.00-15.00, śr. 8.00-17.00)
Biuro Obsługi Pasażera MPK: **71 30 85 030** (pn.-pt. 7.00-21.00)
Miejskie Biuro Rzeczy Znalezionej: **71 376 08 96** (pn.-pt. 8.00-14.00, śr. 8.30-16.00)
Miejski Rzecznik Konsumentów: **71 777 79 02** (pn.-pt. 7.45-15.45)
Taxi Senior: **794 123 124**
Telefon Zaufania MOPS: **512 198 939**

➔ Napisz do nas!

REDAKCJA
pl. Solny 14, 50-062, Wrocław,
www.wroclaw.pl,
e-mail: biuletyn@araw.pl

Redaktor naczelna
Anna Aleksandrowicz

Redaktor wydania
Agata Zięba

DRUK
AGORA
ul. Daniszewska 27
03-230 Warszawa

WYDAWCA
Gmina Wrocław